

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY TOPÓLKA NA LATA 2021-2026

CENTRUM PROFILAKTYKI
I REEDUKACJI „ATELIER”

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	5
1.	METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII.....	6
2.	KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	7
3.	UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII.....	8
4.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	11
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY TOPÓLKA.....	13
1.	POŁOŻENIE	13
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	14
3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY	17
3.1.	<i>SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE</i>	17
3.2.	<i>RYNEK PRACY</i>	21
3.3.	<i>WYCHOWANIE I EDUKACJA</i>	23
4.	GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	26
5.	KULTURA, SPORT I REKREACJA	28
6.	OPIEKA ZDROWOTNA	30
7.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	30
8.	POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	31
8.1.	<i>WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI</i>	31
8.2.	<i>POMOC SPOŁECZNA</i>	33
8.3.	<i>ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</i>	40
III.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	41
1.	DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	42
1.1.	<i>WSPIERANIE RODZINY</i>	42
1.2.	<i>WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH</i>	48
1.3.	<i>ZDROWIE PSYCHICZNE</i>	53
1.4.	<i>PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH</i> ...	56
1.5.	<i>PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE</i>	68
1.6.	<i>AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW</i>	75

3 SPIS TREŚCI

1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	81
1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	88
1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI	97
1.10. REWITALIZACJA SPOŁECZNA	100
2. ANALIZA SWOT	103
3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	106
4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	107
5. RAMY FINANSOWE	108
6. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	110
7. MONITORING	110
8. EWALUACJA	111
8.1. ZAKRES EWALUACJI	111
8.2. SPOSÓB EWALUACJI	111
8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI	112
8.4. OKRES EWALUACJI	112
9. OCENA RYZYKA	112
IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE	113
V. BIBLIOGRAFIA	115
VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	116
1. SPIS RYSUNKÓW	116
2. SPIS TABEL	116
3. SPIS WYKRESÓW	117

4 SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów:

UG – Urząd Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

PP – Posterunek Policji

GOK – Gminny Ośrodek Kultury

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Topólka na lata 2021-2026¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Topólka. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,
- rewitalizację społeczną.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka na lata 2021-2026” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Topólka.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla Gminy Topólka zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy

³Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla Gminy jest przyjęta przez Radę Gminy Topólka Strategia Rozwoju dla Gminy Topólka. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju Gminy Topólka zakreśla najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości – pożądaną obraz do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem Strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Topólka na lata 2021-2026. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Topólka na lata 2021-2026, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2020 roku, poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685),

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

9 WPROWADZENIE

6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1492),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn.zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 875),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),

24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 818),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Topólka na lata 2021-2026, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspołnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2020 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

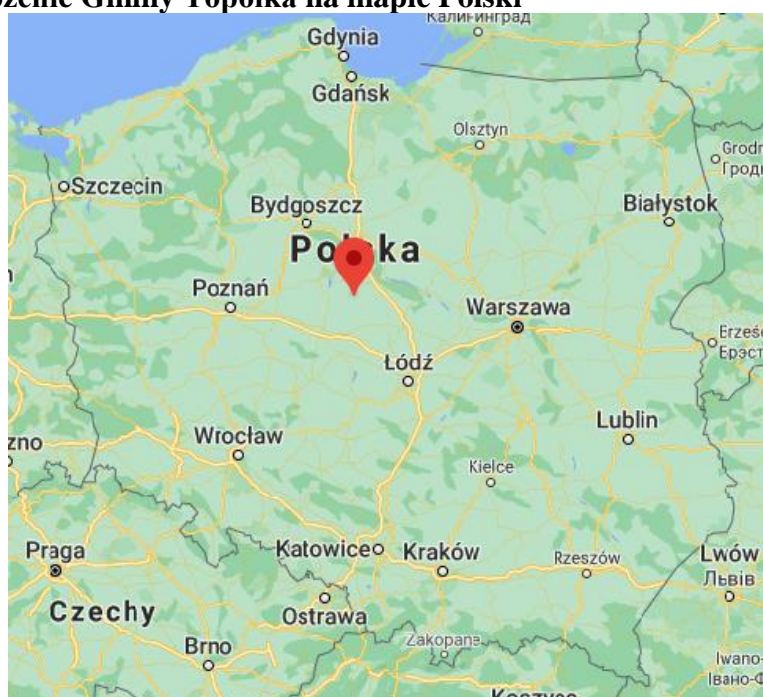

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY TOPÓLKA

1. POŁOŻENIE

Gmina Topólka to gmina wiejska zlokalizowana w centralnej części Polski, w południowym obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie radziejowskim. Sąsiaduje ona z następującymi gminami: Bytoń, Osięciny, Lubraniec, Izbica Kujawska, Babiak, Wierzbinek oraz Piotrków Kujawski.

Rysunek 1. Położenie Gminy Topólka na mapie Polski

Źródło: <https://www.google.com/maps/>

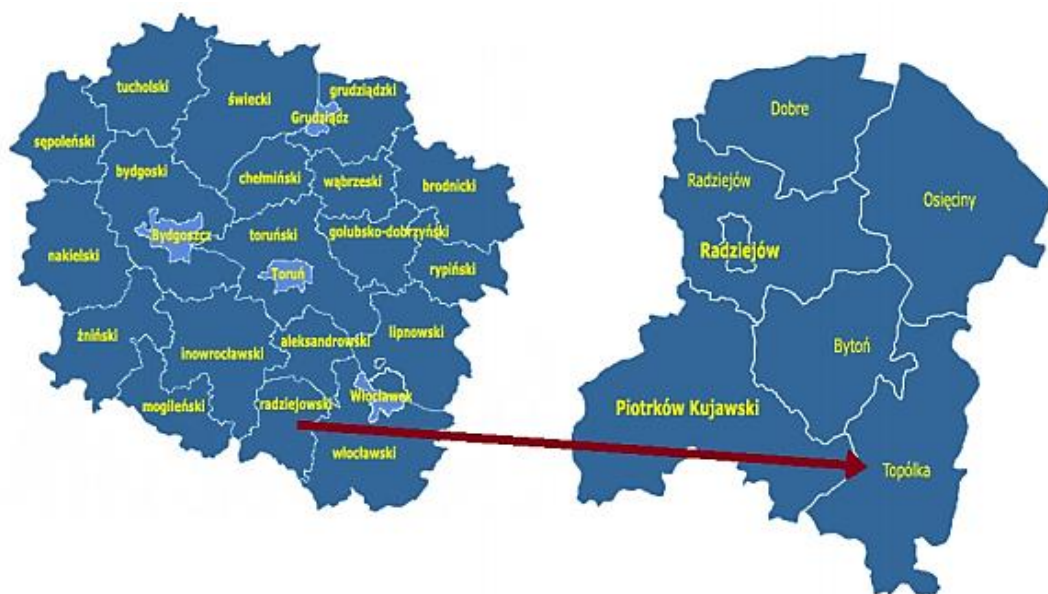
Układ drogowy na terenie Gminy tworzą drogi powiatowe, drogi gminne i wewnętrzne. Nie występują natomiast drogi krajowe i wojewódzkie. Głównymi szlakami komunikacyjnymi na obszarze Gminy są drogi powiatowe, a jej atut stanowi bliska odległość do autostrady A1.

Administracyjnie Gmina składa się z 24 sołectw: Bielki, Borek, Chalno, Czamanin, Czamanin Kolonia, Czamaninek, Galonki, Głuszynek, Kamieniec, Kamieńczyk, Kozjaty, Miłachówek, Orle, Paniewek, Paniewo, Sadłóg, Sadłużek, Sierakowy, Świerczyn, Topólka, Wola Jurkowa oraz Znaniewo.

Niniejsza jednostka administracyjna obejmuje powierzchnię 102,9 km², co stanowi 16,96% powierzchni powiatu radziejowskiego. Według danych z 2002 roku 78% powierzchni zajmują użytki rolne, natomiast 9% - użytki leśne. Poniżej przedstawione zostało położenie Gminy na mapach powiatu radziejowskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego.

Rysunek 2. Położenie Gminy Topólka na tle powiatu radziejowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego

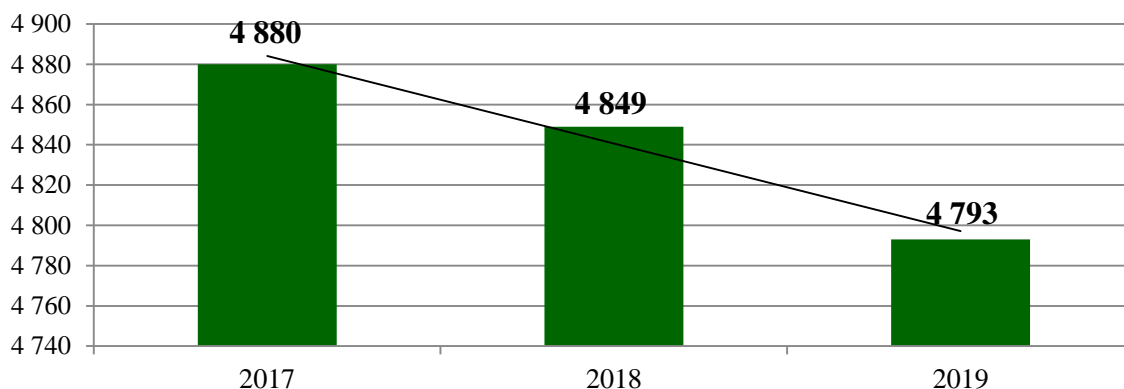
Źródło: Raport o stanie Gminy Topólka za 2018 rok

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwi wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

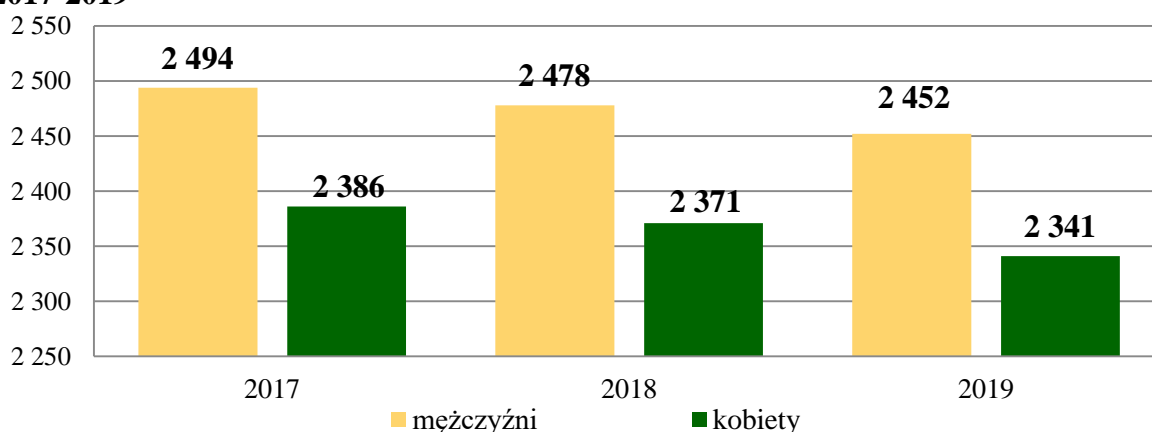
Gminę Topólka zamieszkują 4 793 osoby (stan na 31.12.2019 roku). W stosunku do roku 2017, liczba mieszkańców zmalała, jednak wartość spadkowa kształtuje się na poziomie zaledwie 2%. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest trend spadkowy w tym zakresie. Liczba mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 została przedstawiona na wykresie nr 1.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Topólka w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę Topólka jest nieco większa niż liczba kobiet - stanowią one 48,8% ogólnej liczby ludności (2 341 kobiet), natomiast mężczyźni 51,2% (2 452 mężczyźni). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 95, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 95 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Topólka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

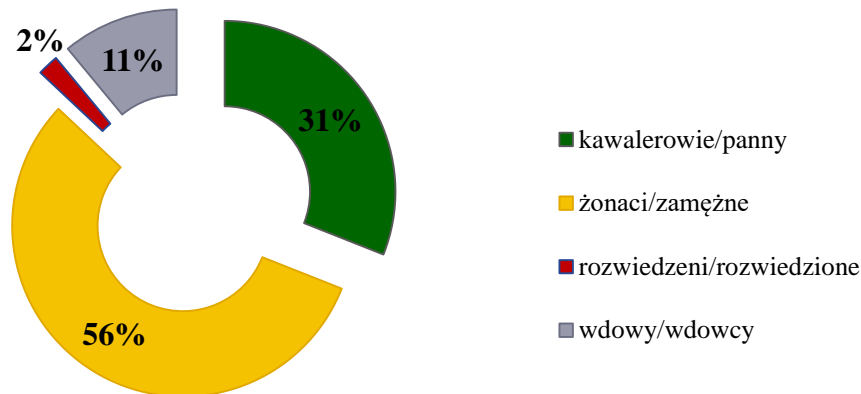
Mieszkańcy Gminy Topólka zawarli w 2019 roku 23 małżeństwa oznacza to, że na 1000 mieszkańców zostały zawarte 4,8 małżeństwa, co jest równoznaczne z wartością występująca na terenie całej Polski. W stosunku do 2017 roku możemy zauważyć spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności.

Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 31% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 56% mieszkańców żyje w małżeństwie,
- 2% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 11% to wdowy/wdowcy.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Gminy Topólka według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Gminie Topólka ujemny i wynosi -10 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -2,07 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie mniejsza w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -0,9. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w Gminie Topólka przyjmował wartości ujemne. Najmniejszy odnotowany został w 2018 roku kiedy wynosił -14, natomiast największy w 2019 roku, kiedy wynosił -10.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	35	43	41
zgony	46	57	51
przyrost naturalny	-11	-14	-10

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Gminie Topólka według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 16,3% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym - do 17 roku życia;
- 62,8% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-64;
- 21,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w Gminie Topólka. Na przestrzeni lat 2017-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Z kolei odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym spada.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	17,2	16,9	16,3
wiek produkcyjny	63,4	62,9	62,8
wiek poprodukcyjny	19,4	20,2	21,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku zarejestrowano 44 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 71 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych było dla Gminy Topólka ujemne i wynosiło -27. Ponadto w tym samym roku odnotowano zaledwie 1 zameldowanie z zagranicy, co tym samym daje saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Gmina Topólka jest gminą rolniczą, z rozwijającą się gospodarką turystyczną. Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W Gminie Topólka na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 323 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 307. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 290, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 306. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie Topólka ulegała wzrostowi.

Strukturę działalności gospodarczej prowadzonej na terenie Gminy zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, prezentuje tabela nr 3.

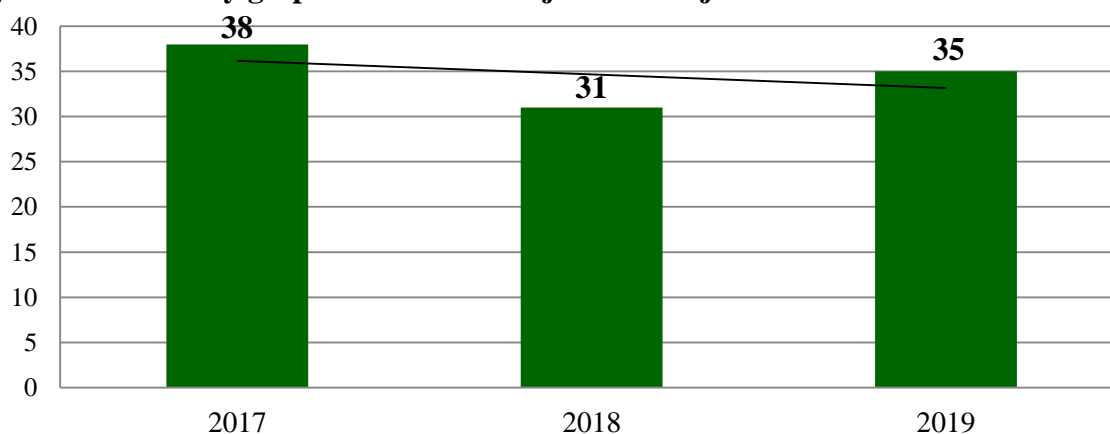

Tabela 3. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie Gminy Topólka w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Podmioty gospodarki narodowej			
Ogółem	302	306	323
Sektor publiczny			
Ogółem	13	13	13
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	10	10	10
Sektor prywatny			
Ogółem	287	290	307
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	253	262	274
Spółki handlowe	4	3	4
Spółdzielnie	2	2	2
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	12	11	12

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowanych zostało 35 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to wzrost o 4 podmioty, natomiast w porównaniu do roku 2017 – spadek o 3. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

19 CHARAKTERYSTYKA GMINY TOPÓLKA

W sektorze prywatnym można zaobserwować przodowanie dwóch sekcji nad innymi. Jest to sekcja G powiązana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (74 podmioty) oraz sekcja F związana z branżą budowlaną (72 podmioty). Natomiast największa liczba podmiotów w sektorze publicznym na terenie Gminy Topólka w 2019 roku znajdowała się w sekcji P – edukacja (7 podmiotów).

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w Gminie Topólka według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 313 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 10. Działalność nie prowadzą natomiast średnie przedsiębiorstwa zatrudniające 50-249 pracowników, ani duże przedsiębiorstwa zatrudniające 250-999 pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy Topólka według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych),
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami Gminy mogą być również:

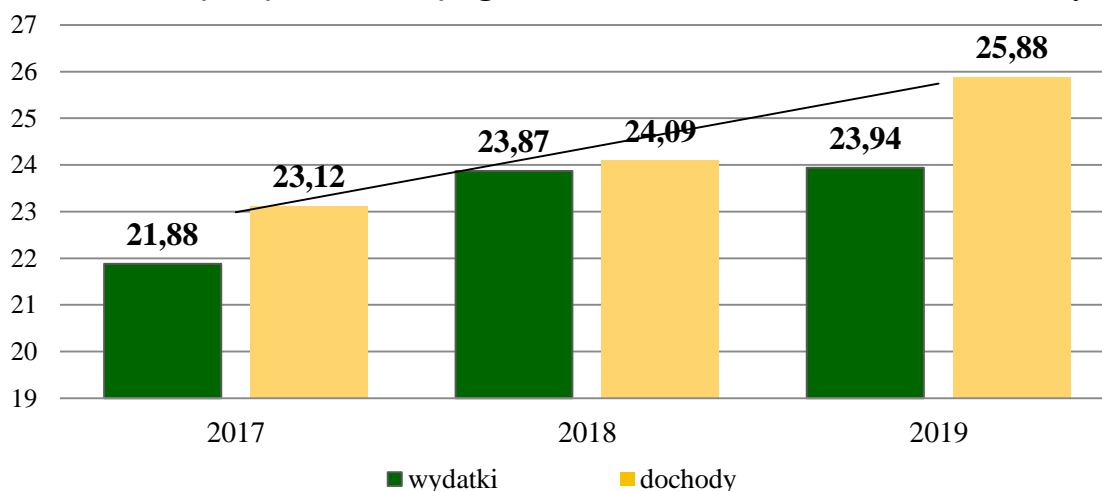
- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję wzrostową - od 2017 roku nastąpił wzrost zarówno dochodów jak i wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć, że dochody Gminy na przestrzeni trzech ostatnich lat zawsze przewyższały jej wydatki.

Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)

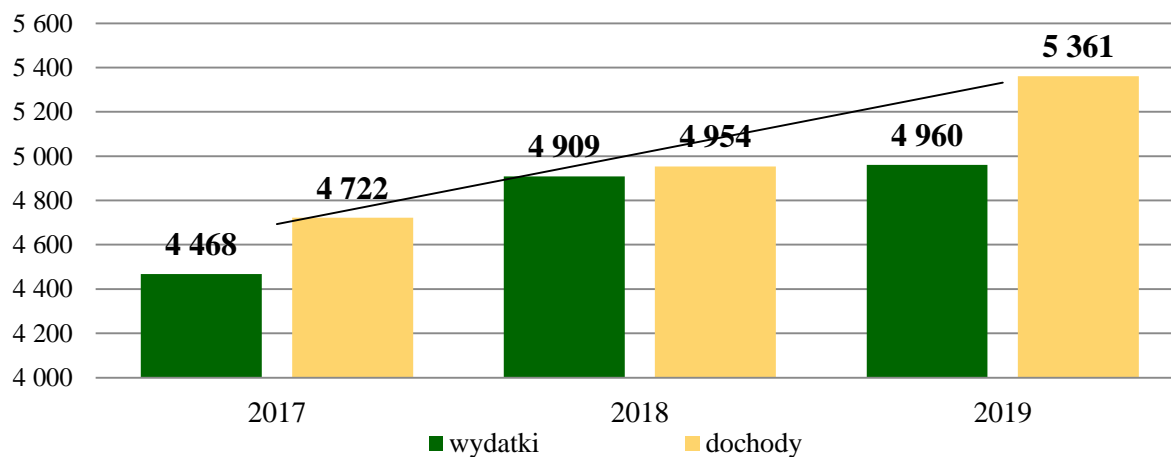

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 361 złotych. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku, kształtowały się na niższym poziomie – 4 960 złotych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

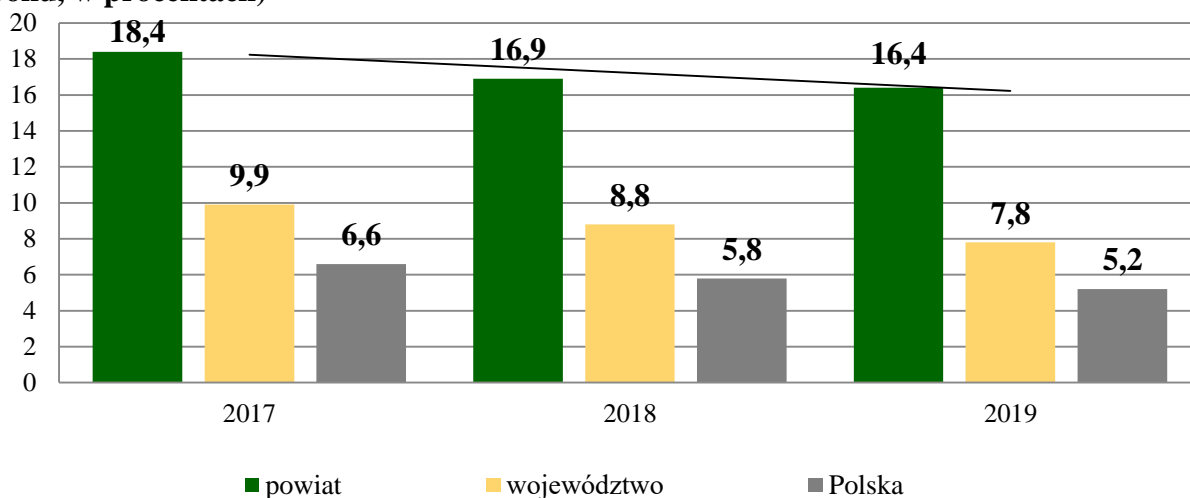
3.2. RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie radziejowskim. W 2019 roku wynosiła ona 16,4%, a więc była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie kujawsko-pomorskim oraz w całej Polsce. Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie radziejowskim uległa zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w województwie oraz w całym kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

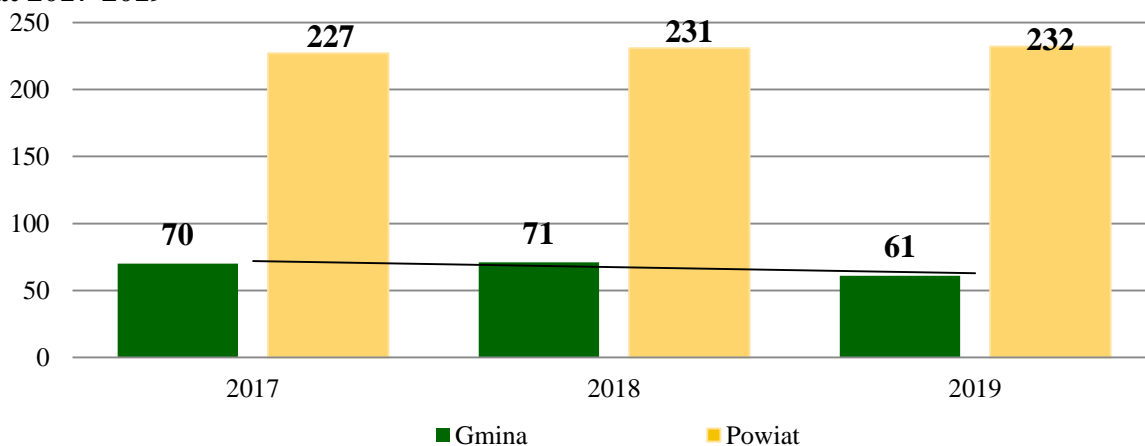
Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie radziejowskim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2019 roku, w Gminie Topólka na 1000 mieszkańców pracowało 61 osób⁵. Wszystkich pracujących w przedmiotowym roku było 291. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest większy od odsetka mężczyzn aż o 30 pp. Kobiety stanowiły bowiem 65% wszystkich pracujących (188 osób), natomiast mężczyźni 35% (103 osoby).

Wykres 8. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁵ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

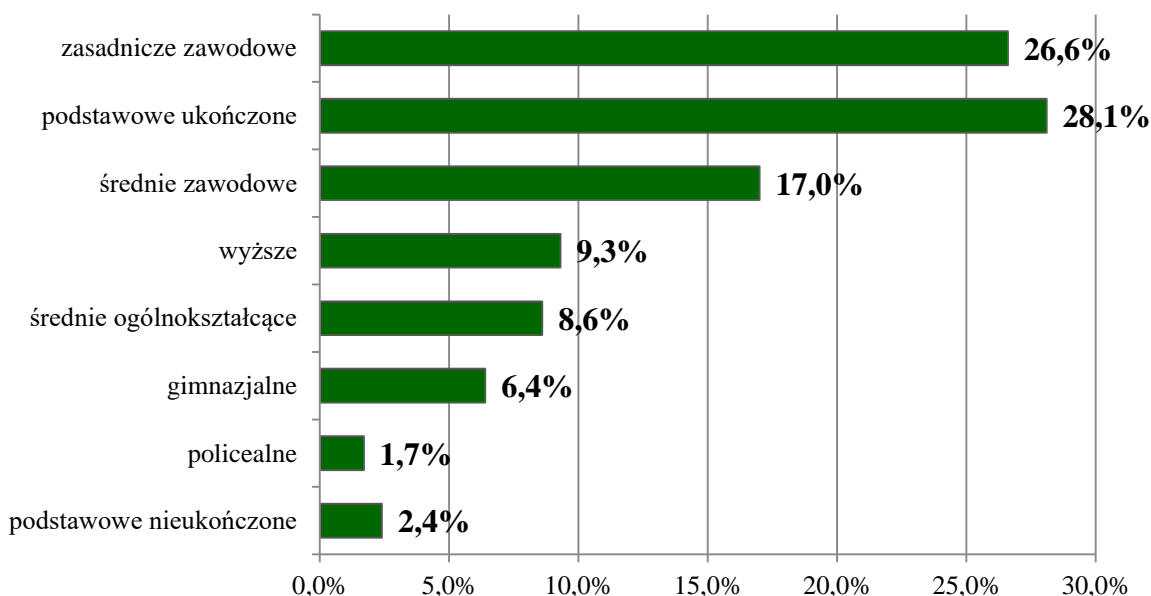
3.3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców Gminy Topólka przedstawia się następująco:

- 9,3% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,7% wykształcenie policealne,
- 8,6% średnie ogólnokształcące,
- 17,0% średnie zawodowe,
- 26,6% zasadnicze zawodowe,
- 6,4% gimnazjalne,
- 28,1% podstawowe ukończone,
- 2,4% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa kujawsko-pomorskiego, mieszkańcy Gminy Topólka mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (31,1%) oraz zasadnicze zawodowe (18,4%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (34,9%) oraz podstawowe ukończone (25,0%).

Wykres 9. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

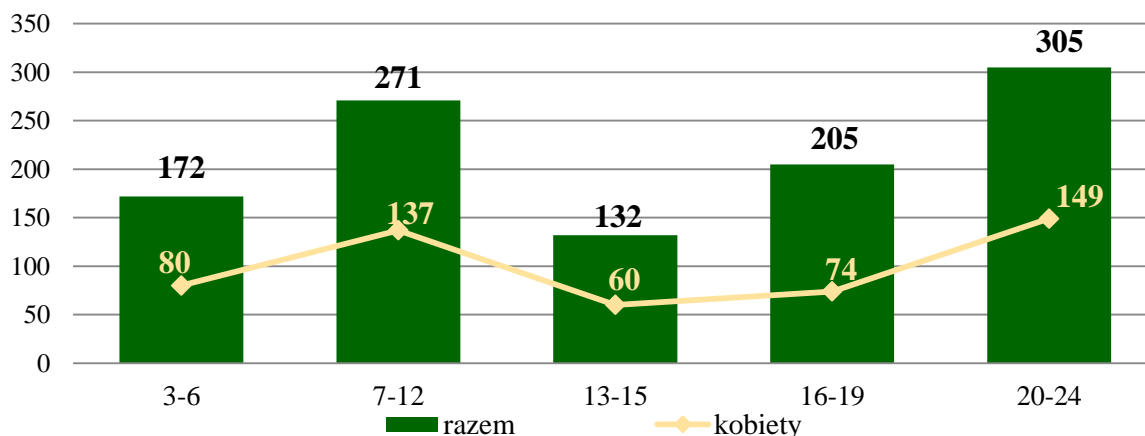

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 1 085 mieszkańców Gminy Topólka. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 20-24 lata (305 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 7-12 lat (271 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (205 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 10. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie Gminy Topólka funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa im. Franciszka Becińskiego w Paniewie,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Topólce,
- Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Topólce.

Jednostką, która zapewnia wspólną obsługę finansowo-księgową, administracyjną oraz organizacyjną publicznych placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina, jest Centrum Usług Wspólnych w Topólce.

W zasobach infrastruktury społecznej Gminy nie znajduje się żaden żłobek, czy też klub dziecięcy.

W poniższej tabeli przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów ze Szkół Podstawowych z Gminy Topólka, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu radziejowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Z zebranych danych wynika, iż uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Topólce uzyskali niższe wyniki ze wszystkich przedmiotów, w porównaniu do uczniów z całego powiatu i województwa. W przypadku ósmoklasistów ze Szkoły Podstawowej w Paniewie, uzyskali oni wyższy wynik z języka polskiego niż uczniowie na terenie powiatu i województwa, natomiast największa

różnica dostrzegalna jest w części dotyczącej języka angielskiego, z której to adepci niniejszej szkoły uzyskali najmniejszą ilość punktów.

Wykres 11. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu Gminy, powiatu i województwa

Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski
Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Topólce	55%	36%	33%
Szkoła Podstawowa im. Franciszka Bacińskiego w Paniewie	60%	38%	24%
powiat radziejowski	59%	43%	43%
województwo kujawsko-pomorski	56%	43%	50%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁶.

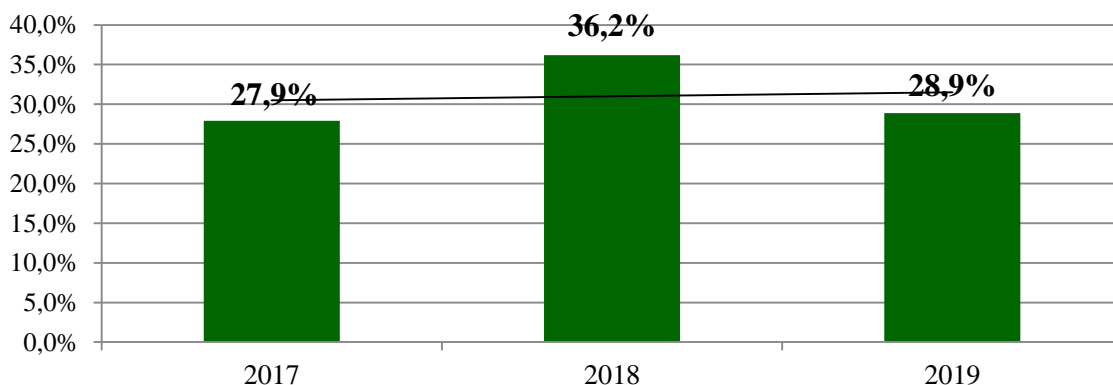
W 2017 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 6 112 977,96 zł, w 2018 roku kształtowały się na poziomie 8 645 737,34 zł, natomiast w 2019 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości 6 942 196,63 zł.

⁶ <http://sejm.gov.pl/>

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć zróżnicowany udział wydatków na ten cel. W 2017 roku wydatki te stanowiły 27,9%, w 2018 roku – 36,2%, natomiast w 2019 roku – 28,9% wszystkich wydatków Gminy.

Wykres 12. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie Topólka to łącznie 1 450 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku), w tym 1 lokal socjalny. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 91,2 m², co jest wartością znacznie większą w porównaniu do całego województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie kształtowała się na poziomie 70,6 m². Na przestrzeni lat 2017-2019 możemy zauważyć spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych i jednocześnie wzrost liczby mieszkań.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019

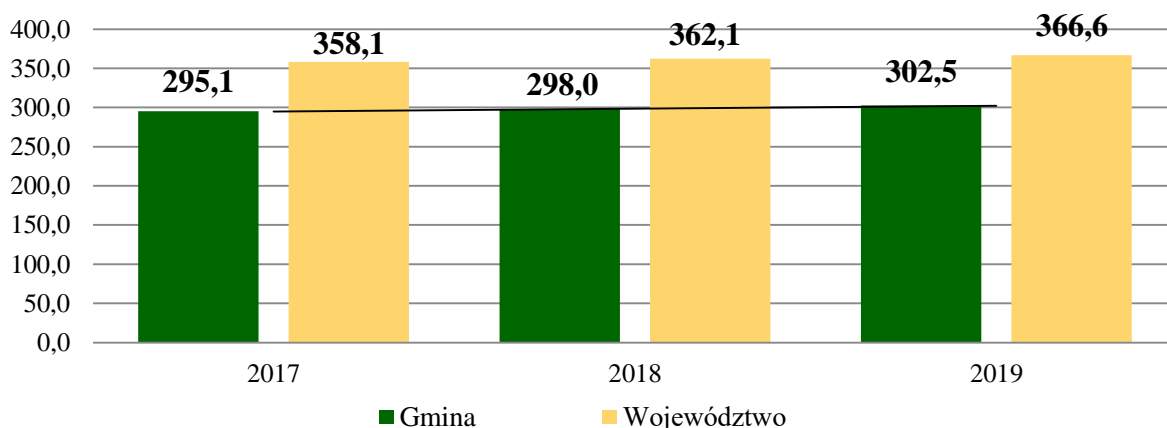
wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba mieszkań	1 440	1 445	1 450
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	91,1	91,2	91,2
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	30	28	24
liczba lokali socjalnych	1	1	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w Gminie Topólka, jest mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie kujawsko-pomorskim. W Gminie jest to 302,5 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 366,6. Możemy zauważyć również, że z roku na rok systematycznie wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 13. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w Gminie Topólka według danych udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny z lat 2017-2019 przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że w 2019 roku mieszkania wyposażone w wodociąg stanowiły 87% wszystkich mieszkań, mieszkania wyposażone w łazienkę – 77,8%, natomiast wyposażone w centralne ogrzewanie – 66,1%.

Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)

rodzaj instalacji	2017	2018	2019
wodociąg	86,9	87,0	87,0
łazienka	77,6	77,7	77,8
centralne ogrzewanie	65,9	66,0	66,1

Źródło: <https://bdll.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Gminny Ośrodek Kultury w Topólce. Do celów jego działalności zaliczyć można:

- wypromowanie wizerunku GOK jako instytucji ważnej dla Gminy i regionu oraz całego kraju,
- stworzenie oferty programowej Ośrodka elastycznej i otwartej na nowe inicjatywy i trendy kulturowe w oparciu o dotychczasowe doświadczenia i diagnozę potrzeb kulturalnych,
- zwiększenie atrakcyjności, jakości i dostępności oferty GOK poprzez rozwijanie współpracy w partnerstwach,
- wykreowanie wizerunku placówki jako instytucji posiadającej kadrę otwartą na rozwój,
- popularyzacja książki i czytelnictwa w ramach działalności Gminnej Biblioteki Publicznej (GBP),
- zróżnicowanie źródeł finansowania na realizację zamierzeń programowych,
- ochrona i podtrzymanie wartości dziedzictwa kulturowego w aspekcie folkloru wiejskiego i tradycji kulinarnej regionu.

Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez Ośrodek różnorodnych wydarzeniach kulturalnych oraz sekcjach, wśród których należy wyszczególnić sekcje muzyczne i taneczne.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury swoją działalność prowadzi:

- Studium Sztuki Wokalnej dla dzieci i młodzieży z Gminy Topólka,
- orkiestra dęta „Sempre Cantabile”,
- kapela „Na Żywca”.

Na terenie Gminy cyklicznie odbywają się również różnego rodzaju wydarzenia kulturalne, festiwale i konkursy organizowane przez GOK. Należą do nich:

- Dożynki gminno-parafialne,
- Festyn z okazji powitania i zakończenia lata,
- coroczny Gminny Przegląd „Kóz Kujawskich”,
- Dzień Strażaka,
- coroczny, finałowy koncert WOŚP,

- Dzień Kobiet,
- Dzień Seniora,
- uroczyste obchody „Złotych Godów” mieszkańców Gminy,
- obchody upamiętniające ważne wydarzenia historyczne.

Upowszechnianiem wiedzy i kultury w Gminie zajmuje się ponadto, działająca w strukturach Gminnego Ośrodka Kultury - Gminna Biblioteka Publiczna w Topólce. Biblioteka zajmuje się rozpoznawaniem, rozwijaniem oraz zaspokajaniem potrzeb czytelniczych i informacyjnych, edukacją i przygotowaniem małych dzieci do wczesnych kontaktów z książką i biblioteką, pomocą w rozwijaniu umiejętności samokształcenia uczniów i studentów, a także ochroną i zachowaniem zbiorów dla przyszłych pokoleń. Biblioteka organizuje również konkursy literackie i lekcje biblioteczne.

Położenie Gminy i liczne walory przyrodnicze sprawiają, iż charakteryzuje się ona wysokim poziomem atrakcyjności dla turystyki sezonowej, głównie w okresie letnim. Dominujący rodzaj ruchu turystycznego na obszarze Gminy stanowi turystyka pobytowa oparta głównie o działki rekreacyjne nad Jeziorem Głuszyńskim. Do najważniejszych szlaków przebiegających przez Gminę należy szlak turystyczny Powstania Styczniowe oraz szlak kajakowy rzeką Zgłowiączką.

Wśród architektury zabytkowej i sakralnej na terenie Gminy Topólka należy wyszczególnić m.in.:

- Romański Kościół p.w Marii Magdaleny w Chalnie,
- Kaplica św. Hieronima w Czamaninku,
- Kościół z XIV wieku w Świerczynie.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Gminie składa się z następujących obiektów:

- placów zabaw,
- siłowni zewnętrznej w Topólce,
- przestrzeni rekreacyjnej przy Jeziorze Głuszyńskim,
- boisk do piłki nożnej.

Do klubów sportowych działających na terenie Gminy należy Gminny Klub Sportowy „Tęcza” oraz Klub Sportowy NA FALI.

6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Gminy Topólka usługi świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Saluber”, na terenie Gminy działalność prowadzi także jedna apteka.

Z danych GUS wynika, iż w Gminie Topólka w 2018 roku na 1 przychodnię przypadało 4 849 mieszkańców. Jest to niemal dwukrotnie wyższa wartość w porównaniu do liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła 2 395. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 4,7 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest niższą wartością w stosunku do całego powiatu radziejowskiego.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 395	4 849
przychodnie	17	1
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	5,7	4,7

Źródło: *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019*

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W Gminie Topólka o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Posterunku Policji w Topólce.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia działająca w formie stowarzyszenia Ochotnicza Straż Pożarna w Topólce. Jednostka posiada odpowiednie wykszolenie oraz specjalistyczny sprzęt do walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi oraz realizacji zadań związanych z ratownictwem technicznym, medycznym, wysokościowym, chemiczno-ekologicznym, poszukiwawczo-ratowniczym i wodnym.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

8.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁷. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"⁸. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem⁹.

Na obszarze Gminy Topólka funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Do organizacji działających na terenie Gminy należą:

- Stowarzyszenie Klub Seniora „ZŁOTA JESIEŃ”,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Topólka,
- Stowarzyszenie Działkowców i Mieszkańców Gałuszynka „PIERŚCIEŃ”.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Rocznym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2020 rok* zatwierdzonym uchwałą Nr XIV/2020 Rady Gminy Topólka z dnia 17 marca 2020 roku.

Głównym celem programu jest: *„kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwiązywanie problemów społecznych w środowisku lokalnym, poprzez budowanie*

⁷ <https://poradnik.ngo.pl/>

⁸ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

⁹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą, a organizacjami". Do celów szczegółowych należy natomiast:

- podniesienie jakości życia i pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców Gminy poprzez zwiększenie aktywności organizacji,
- stworzenie warunków do powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,
- promocja działalności organizacji,
- wykorzystanie potencjału i możliwości organizacji,
- otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych.

Priorytetowymi zadaniami Gminy przeznaczonymi do realizacji przez organizacje pozarządowe w 2020 roku była działalność w sferze:

- ochrony i promocji zdrowia;
- przeciwdziałaniu patologiom społecznym;
- nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- kultury;
- upowszechniania kultury fizycznej;
- działalności charytatywnej;
- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób;
- promocji i organizacji wolontariatu;
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- turystyki i krajoznawstwa;
- porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- ratownictwa i ochrony ludzkości ¹⁰.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje

¹⁰ *Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami na rok 2020* (uchwała Nr XIV/2019 Rady Gminy Topólka z dnia 17 marca 2020 roku).

całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

8.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Topólka jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Według *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Topólce* zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Nr X/87/15 z dnia 22 grudnia 2015 roku, celem jego działalności jest:

1. udzielanie świadczeń z zakresu pomocy społecznej określonych w ustawie oraz realizacji programów aktywizacji i integracji społecznej i zawodowej mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
2. analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
3. rozwijanie nowych form pomocy społecznej,
4. aktywizacja i integracja lokalna,
5. tworzenie warunków do rozwoju systemu pomocy społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi,
6. organizacja pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu przywrócenia rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji,
7. przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
8. ustalanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego i ich realizacja, prowadzenie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych,

9. ustalanie i wypłacanie zasiłków dla opiekunów,
10. prowadzenie spraw związanych z udzielaniem pomocy kombatantom,
11. prowadzenie postępowania w sprawie potwierdzania uprawnień do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.¹¹

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713);
- ustawy Rady Ministrów z dnia 19 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, (M.P. z 2018 r., Nr 140);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1398 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2020 r., poz. 1327);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1348);

¹¹ Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Topólce (uchwała Rady Gminy Nr X/87/15 z dnia 22 grudnia 2015 roku).

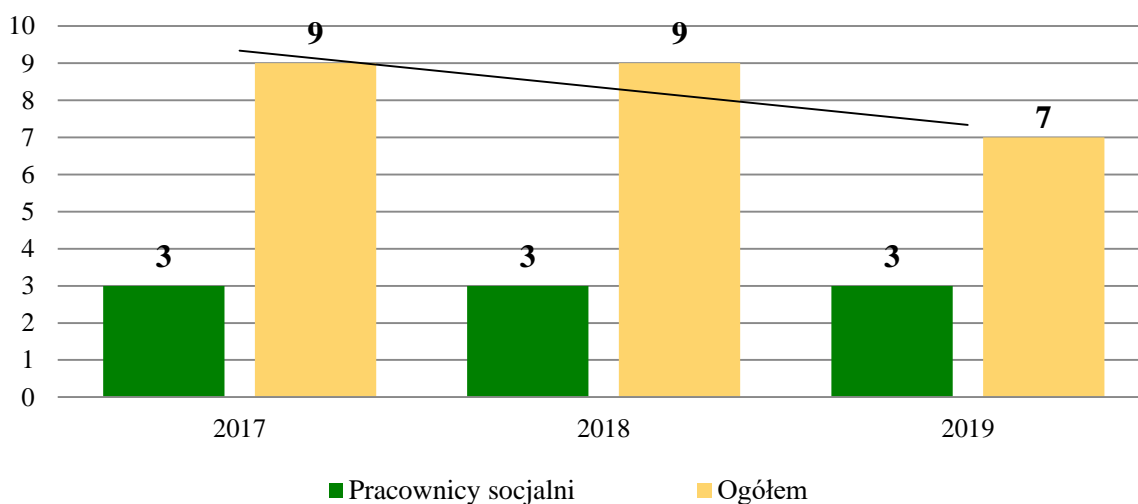

- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407).

W 2019 roku na pomoc społeczną poniesiono wydatki na łączną kwotę 938 670,69 zł. W 2018 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie 743 926,32 zł, natomiast w 2017 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę 723 380,35 zł.

Na koniec 2019 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Topólce zatrudnionych było 7 pracowników, w tym kierownik oraz 3 pracowników socjalnych. W latach 2017-2019 liczba zatrudnionych pracowników socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie. Ośrodek na przestrzeni trzech ostatnich lat spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

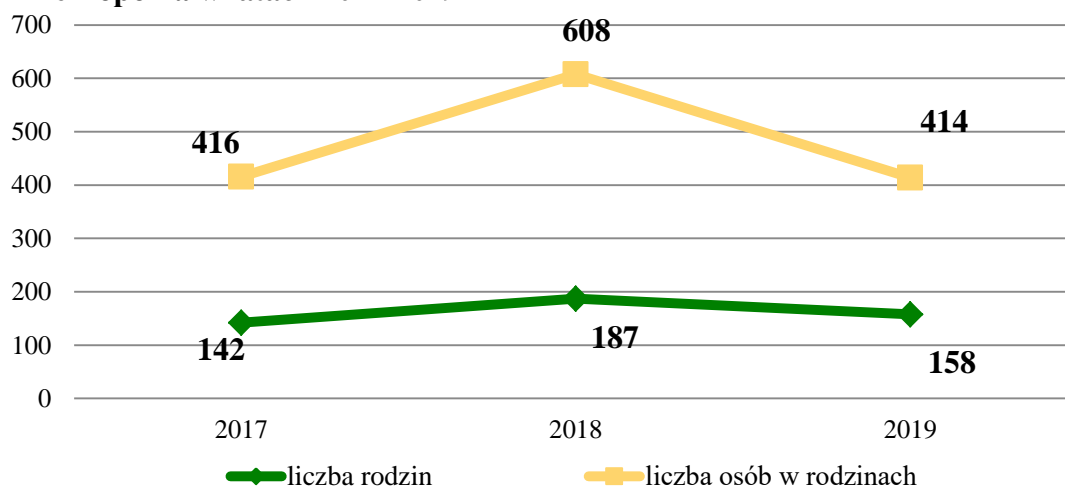
Wykres 14. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

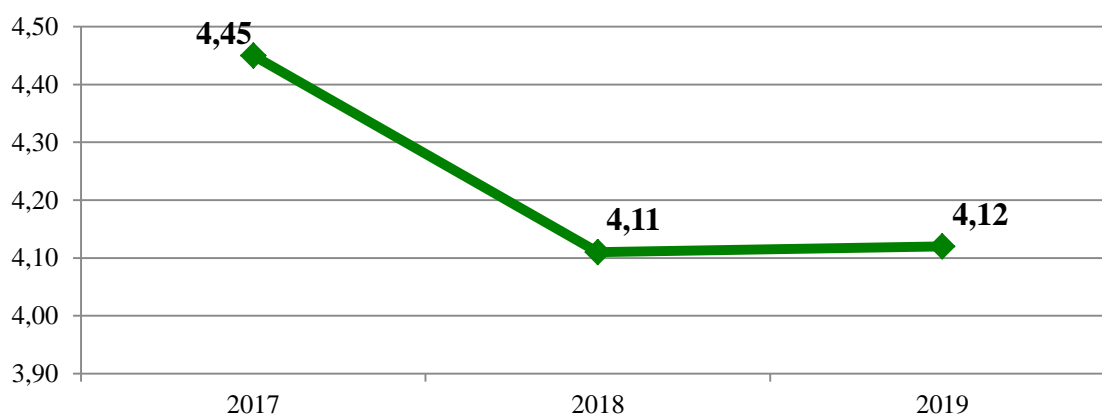
Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Topólka ulegała wahaniom. W 2019 roku z pomocy skorzystało 158 rodzin – to o 29 rodzin mniej niż w 2018 roku i jednocześnie o 16 rodzin więcej niż w 2017 roku. W stosunku do 2017 roku wahaniom ulegała także liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Topólka w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość wskaźnika uległa zmniejszeniu – z 4,45% w 2017 roku, do 4,12% w 2019 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 16. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym, jednak osoby wieku 0-17 lat również stanowiły znaczną część ogółu. Pod względem płci widoczna jest niewielka dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet jest niewiele więcej niż mężczyzn (liczba kobiet - 117, liczba mężczyzn – 107).

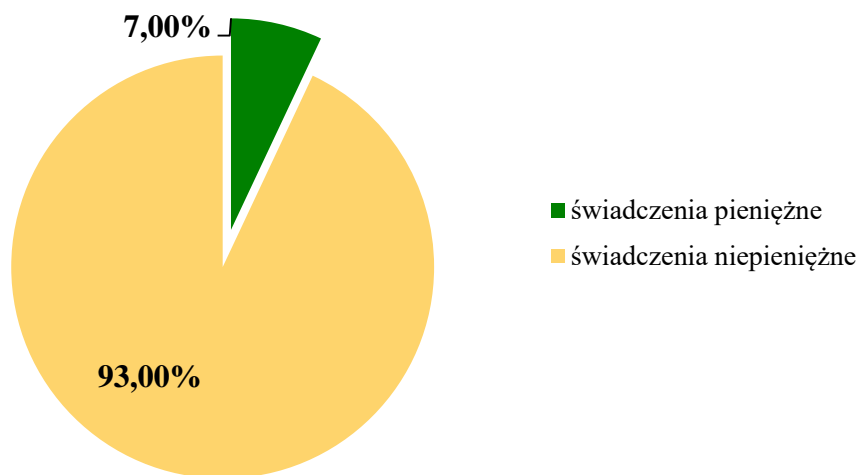
Wykres 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	88	39	86	36	90	35
produkcyjny	124	73	119	63	118	71
poprodukcyjny	13	8	14	10	16	11
ogółem	225	120	219	109	224	117

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Topólce udzielił pomocy w formie świadczeń pieniężnych 112 osobom (łącznie 841 świadczeń), natomiast w formie świadczeń niepieniężnych – 92 osobom (łącznie 11 168 świadczeń).

W 2019 roku świadczenia pieniężne udzielone mieszkańcom Gminy Topólka stanowiły 7% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne - 93%. Dane statystyczne w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 18. Udział świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w liczbie wszystkich świadczeń przyznawanych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała z 193 w 2017 roku do 133 w 2019 roku. Oznacza to spadek o 31%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie

w 2019 roku są następujące – mężczyźni stanowili 44% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety - 56%.

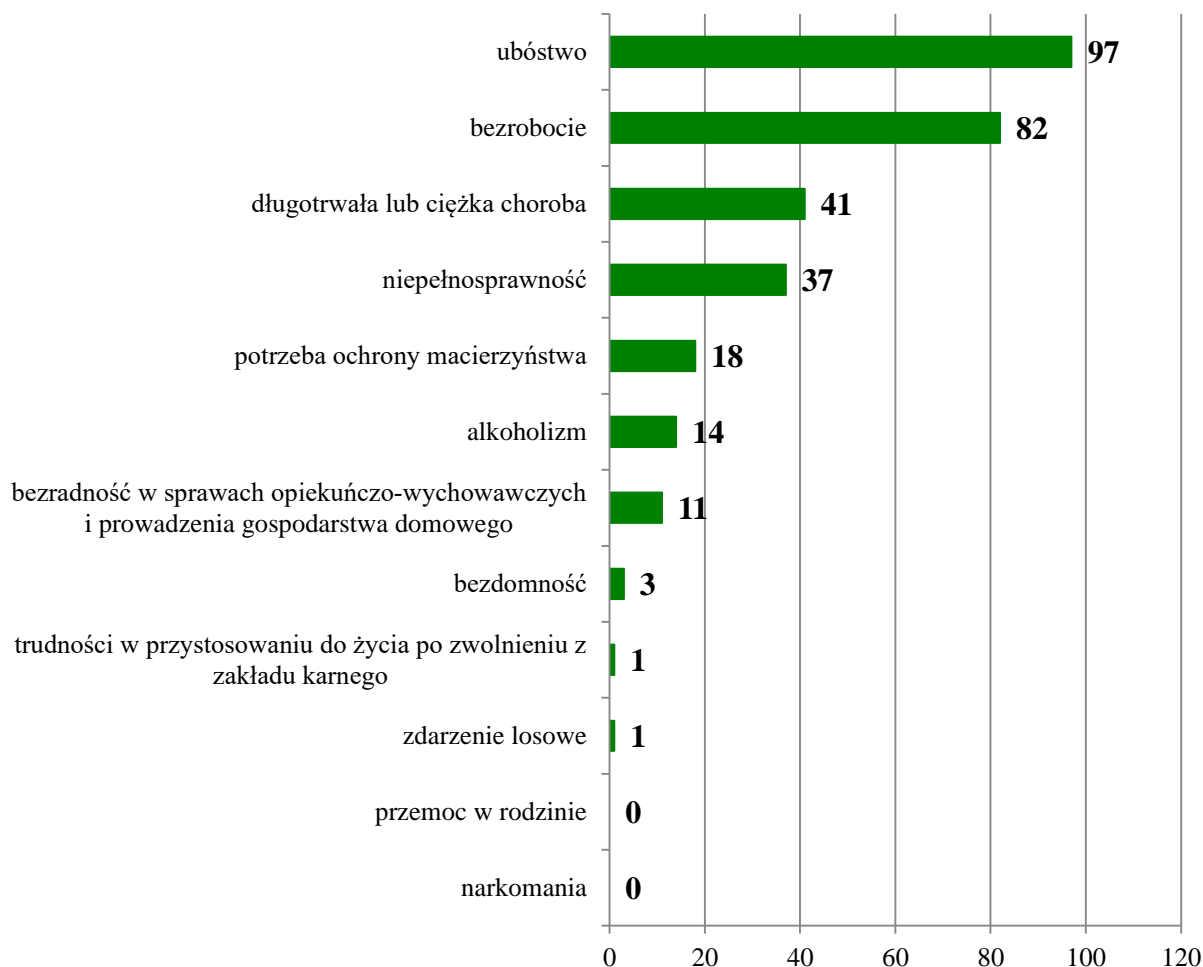
Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

płeć	2017	2018	2019
kobiety	171	70	75
mężczyźni	22	59	58
ogółem	193	129	133

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Gminie Topólka było ubóstwo - z tego powodu pomoc otrzymało 97 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się bezrobocie (82 rodziny), natomiast na trzecim – długotrwała lub ciężka choroba (41 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także niepełnosprawność (37 rodzin).

Wykres 19. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2017-2019. W 2018 roku przeprowadzono je z 82 rodzinami, natomiast w 2019 z 88 rodzinami, co oznacza wzrost o 7%. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni ostatnich trzech lat uległa zmniejszeniu.

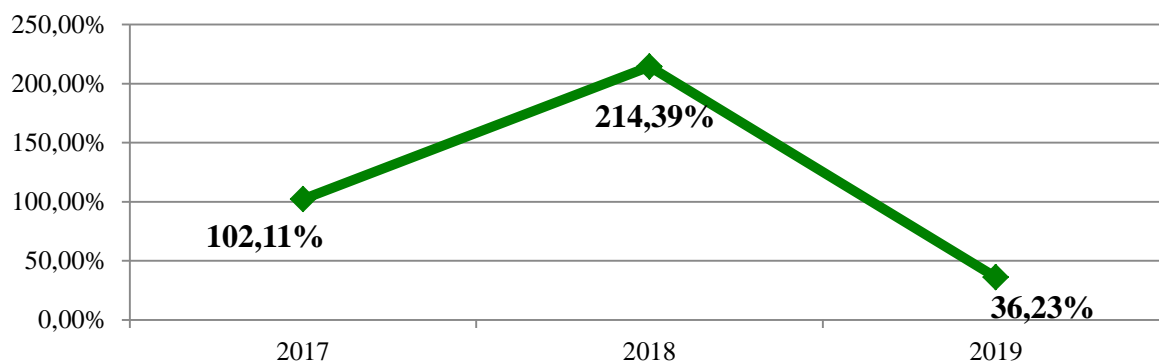
Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	143	133	130
liczba rodzin	97	82	88
liczba osób w rodzinach	405	387	369

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2019 roku na poziomie 36,23%. W stosunku do roku 2018, wskaźnik ten znacznie zmalał – różnica kształtuje się na poziomie 178,16 pp.

Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

8.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie Gminy Topólka. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Posterunek Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe i świetlice wiejskie,
- ośrodki zdrowia,
- Punkt Konsultacyjny,
- Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych,
- analiza SWOT¹²,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych,
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań.

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez Gminę Topólka.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, ramy finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

Cel strategiczny:

Stworzenie skutecznego i zintegrowanego systemu wsparcia społecznego, zapobiegającego wykluczeniu i marginalizacji mieszkańców, poprzez podejmowanie adekwatnych działań interwencyjnych rozwiązujących uprzednio zidentyfikowane problemy w Gminie.

¹² Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

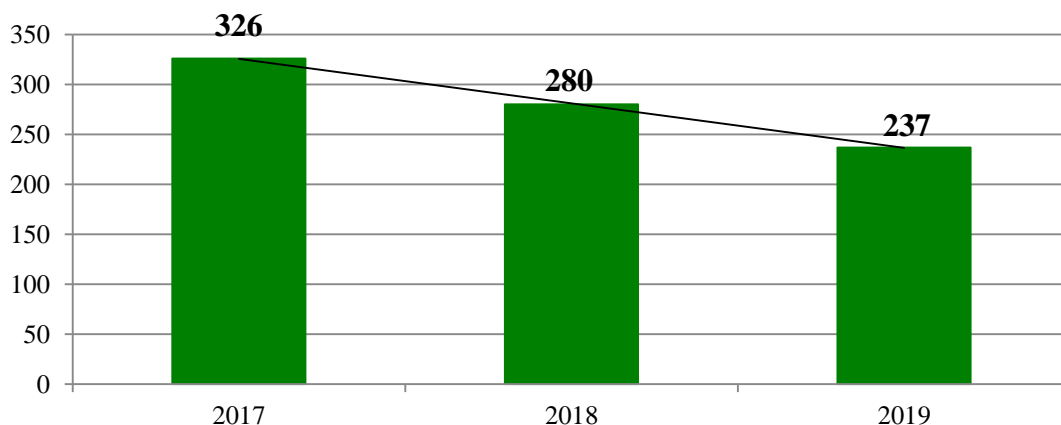
W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W poniższej tabeli zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019.

Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystało średnio 237 rodzin, czyli o 15% rodzin mniej niż w roku 2018 oraz o 27% mniej niż w roku 2017. W latach 2017-2019 dostrzegalna jest tendencja spadkowa jeśli chodzi o średniomiesięczną liczbę rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 21. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystały średnio 422 rodziny, w 2018 roku – 376 rodzin, natomiast w 2019 roku – 351 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił spadek liczby rodzin, pobierających niniejsze świadczenie o 17%.

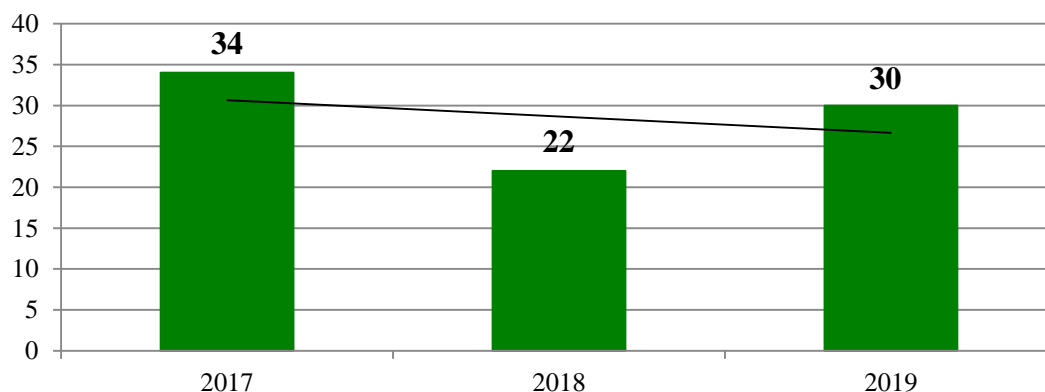
Wykres 22. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	422	376	351
kwota świadczeń (w złotych)	4 089 174,00	3 684 866,00	4 141 501,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

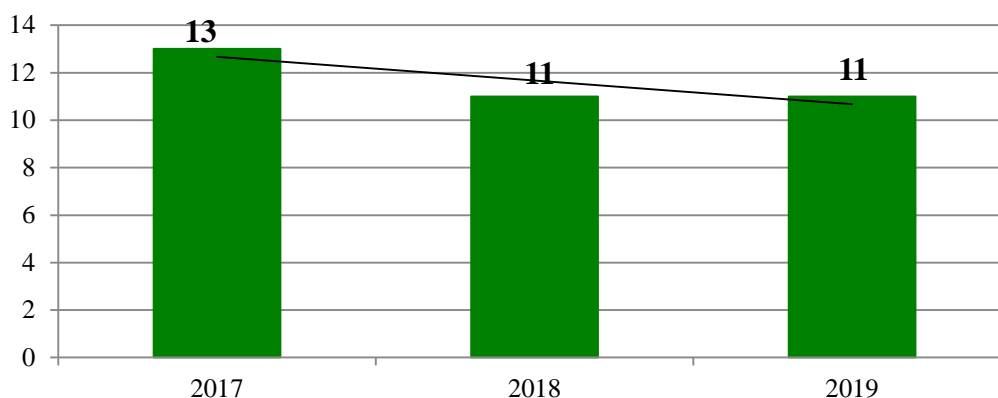
W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 30 osób, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 roku o 36%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 23. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych utrzymywała się na względnie stałym poziomie. W 2018 i 2019 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 11 rodzin, czyli ich liczba w porównaniu do roku 2017 zmalała o 15%.

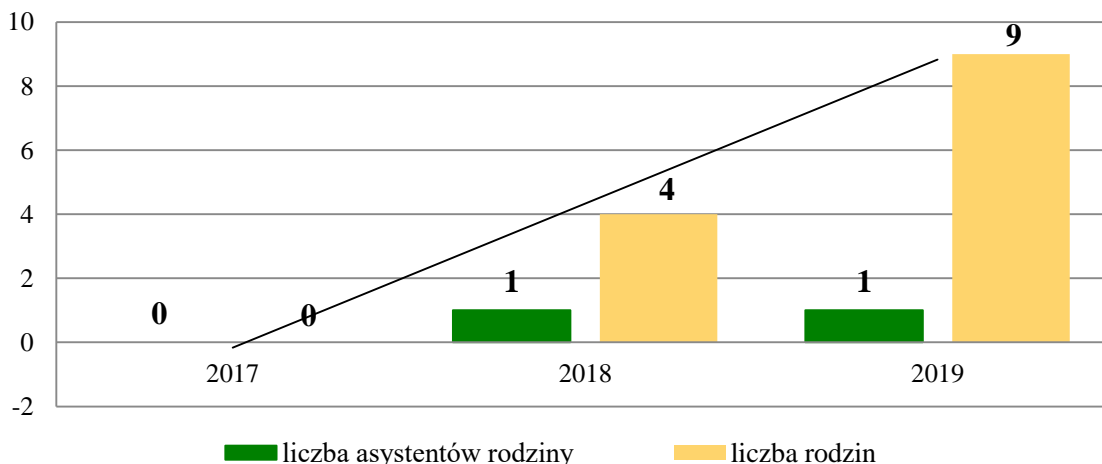
Wykres 24. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Topólka realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w Topólce zatrudniony jest jeden asystent rodziny. W ramach realizacji ustawowego zadania asystent rodziny w 2019 roku prowadził pracę w 9 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

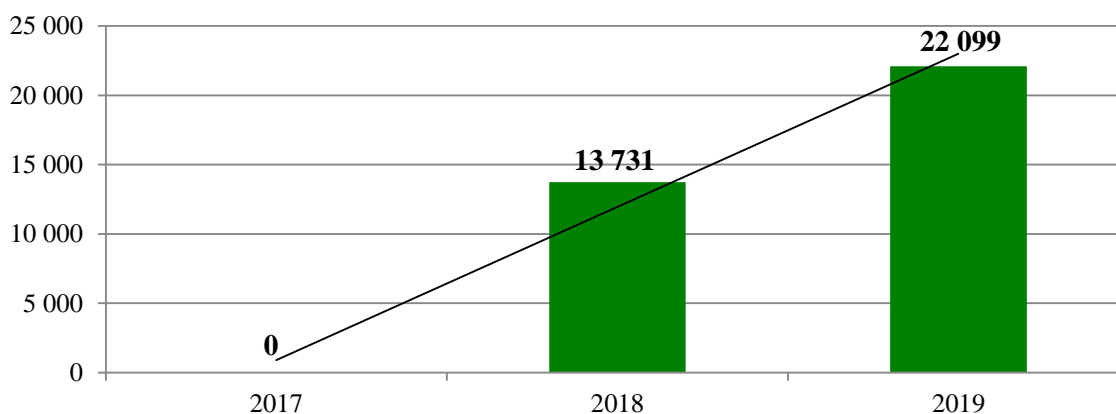

Wykres 25. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 w Gminie Topólka nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 22 099 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 ulegała znacznemu wzrostowi.

Wykres 26. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W ramach wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radziejowie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Radziejowie, organizacje pozarządowe oraz placówki służby zdrowia.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmują się między innymi świetlice wiejskie funkcjonujące na terenie Gminy w miejscowościach: Wola Jurkowa, Bielki, Sadłóg, Kamieniec, Świerczyna oraz Sierakowy.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich;
- wzrost liczby rodzin objętych wsparciem i pomocą asystenta rodziny;
- brak funkcjonujących rodzin wspierających.

■ Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne**CEL OPERACYJNY NR 1**

Skuteczna ochrona i wspieranie rodzin w zakresie opieki oraz wzmacniania więzi rodzinnych poprzez zagwarantowanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie jej członków w sytuacjach kryzysowych, a także tworzenie warunków do prawidłowej socjalizacji dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.
2	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
3	Stworzenie i koordynowanie funkcjonowania rodzin wspierających.	Liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej.
4	Organizowanie i prowadzenie cyklicznych warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
5	Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizowanie szkoleń i superwizji dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
8	Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.
9	Wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez utworzenie Świetlicy Środowiskowej, organizującej czas dzieci ze społeczności lokalnej oraz wspierającej rodziców/opiekunów w procesie wychowawczym.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach Świetlicy Środowiskowej, liczba zajęć zorganizowanych dla uczestników Świetlicy.

10	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
11	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.	Ilość dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia dziennego.
13	Nawiązywanie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
14	Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznego poradnictwa.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

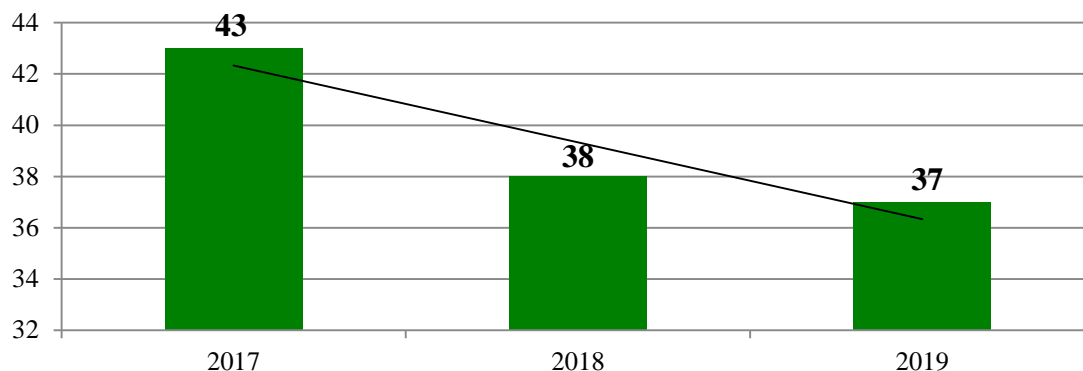
Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 37 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na czwartym

miejsu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie w 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa zmniejszeniu. W stosunku do 2017 nastąpił spadek 14%.

Wykres 27. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 roku przyznano 865 świadczeń na łączną kwotę 132 345,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wynosiła 541 na kwotę 85 287,00 zł, z kolei w 2019 roku kształtowała się na poziomie 478 świadczeń na kwotę 90 195,00 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba przyznanych świadczeń ulega systematycznemu zmniejszeniu – w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek o 45%.

Tabela 9. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	865	541	478
kwota świadczeń (zł)	132 345,00	85 287,00	90 195,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W ciągu ostatnich trzech lat zmalała liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2017 roku przyznano 1 628 świadczeń, w 2018 roku – 1 610, natomiast w 2019 roku – 1 602. Różnica pomiędzy 2017 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 26 świadczeń, co oznacza spadek o 2%.

Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 628	1 610	1 602
kwota świadczeń (zł)	249 084,00	254 499,00	303 422,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2017 roku przyznano 984 świadczenia dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 884 świadczenia, natomiast w 2019 roku - 847. Oznacza to spadek w porównaniu do roku 2017 o 137 świadczeń. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest stopniowy spadek liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie.

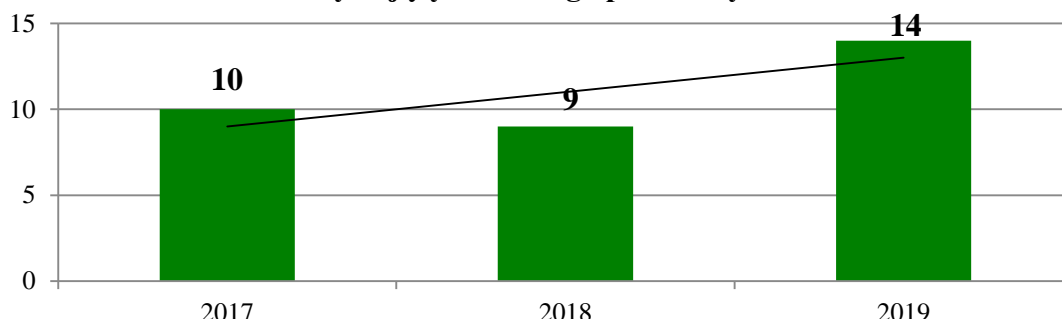
Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	984	884	847
kwota świadczeń (zł)	150 552,00	139 651,00	160 603,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystało 14 osób. Jest to większa liczba w stosunku do lat poprzednich – w porównaniu do 2017 roku wzrosła ona o 40%.

Wykres 28. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych;
- niepełnosprawność stanowiąca jeden z najczęstszych powodów udzielania pomocy i wsparcia rodzinom zamieszkującym Gminę Topólka;
- wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych;
- niewystarczająca oferta wsparcia i integracji osób niepełnosprawnych na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Stworzenie warunków służących zapewnieniu wieloaspektowego wsparcia osobom niepełnosprawnym poprzez zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych, aktywizację zawodową, wykorzystanie zasobów pomocy materialnej, a także adaptację przestrzeni do ich potrzeb.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych lub turystycznych.	Liczba zorganizowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym lub turystycznym dla osób niepełnosprawnych.

2	Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wsparcie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier.
3	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
4	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
5	Udzielenie pomocy materialnej na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób którym została przyznana pomoc materialna.
6	Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
7	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.	Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy.
8	Rozwój systemu teleopieki i poszerzenie liczby osób objętych takim wsparciem.	Liczba osób objętych wsparciem teleopieki.
9	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Topólce.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.
10	Nawiązywanie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
11	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.
12	Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych mieszkańców Gminy.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych poradnictwem zawodowym.
13	Inicjowanie i wspieranie tworzenia oraz utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w ramach działalności podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielni socjalnych).	Liczba nowo utworzonych i utrzymanych miejsc pracy.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹³.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

W latach 2017-2019 roku z usług specjalistyczno-opiekuńczych nie skorzystał żaden mieszkaniec Gminy Topólka.

Po specjalistyczne wsparcie psychologiczne mieszkańcy Gminy mogą udać się do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Radziejowie oraz do Szpitali dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Świeciu i Lipnie, natomiast leczeniem uzależnień zajmuje się Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu z Pododdziałem Detoksykacyjnym w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Radziejowie.

¹³ www.psychiatriapolska.pl

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno–rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Stworzenie lokalnego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, a także podejmowanie działań w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
2	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5	Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Liczba uczestników warsztatów.
6	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁴. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Topólce wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XIII/107/19 Rady Gminy Topólka z dnia 20 grudnia 2019 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok*.

Do zadań mających zostać realizowane w 2020 roku przez GKRPA zawartych w Programie należą:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć

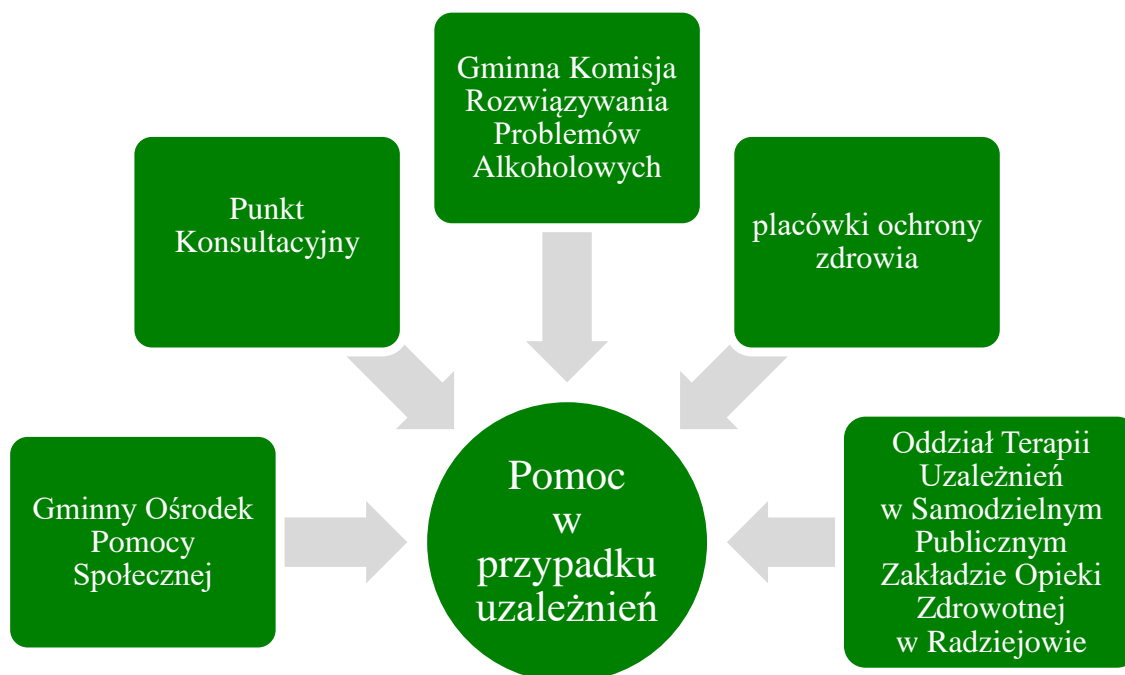
¹⁴ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach wychowawczych;

- wspomaganie wszelkiej działalności służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- przestrzeganie szczegółowych zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży i podawanie napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia na miejscu lub poza miejscem sprzedaży oraz kontrolę zasad obrotu napojami;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego¹⁵.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Gminy Topólka mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

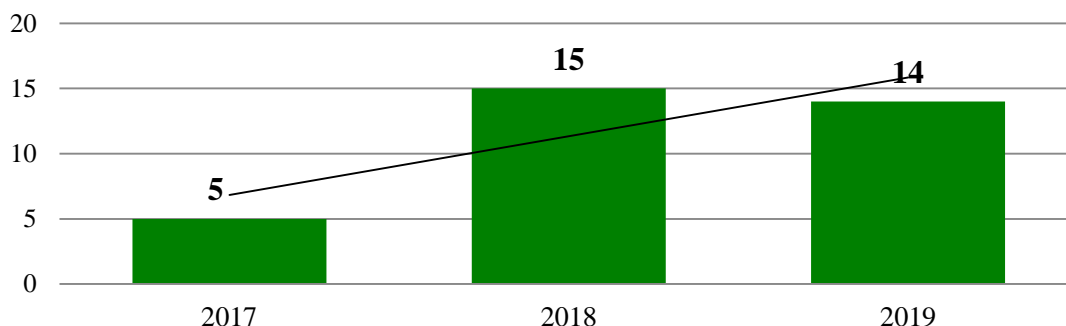
W 2019 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 14 rodzin. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na szóstym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała wzrostowi.

¹⁵ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok (uchwała nr XIII/107/19 Rady Gminy Topólka z dnia 20 grudnia 2019 roku).

Na przestrzeni ostatnich lat żadna z rodzin na terenie Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

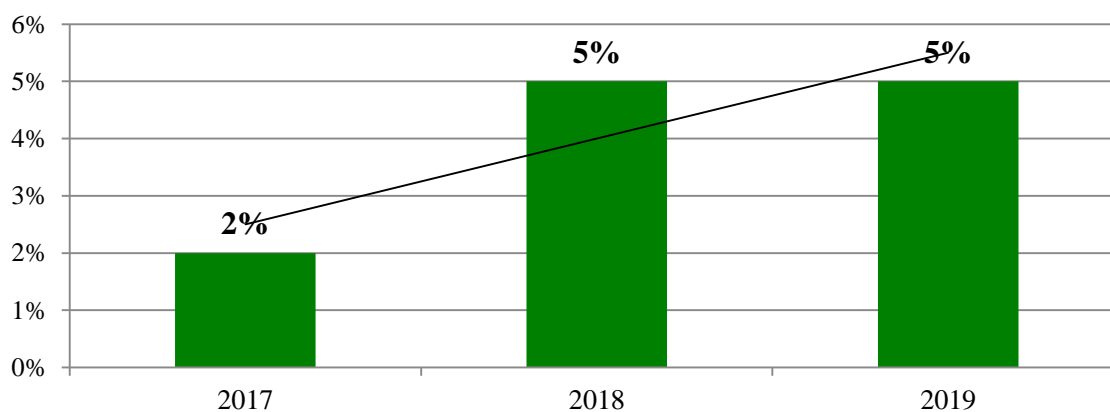
Wykres 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W latach 2018-2019 z powodu uzależnienia od alkoholu pomoc i wsparcie otrzymało 5% rodzin, spośród wszystkich rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzegalny wzrost w zakresie udziału rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej ich liczbie korzystających z pomocy i wsparcia GOPS.

Wykres 30. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Topólcu, w ramach przysługujących jej uprawnień, działania.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 7 członków. W 2019 roku przeprowadzili oni rozmowy z 24 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 22 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce

uzależnienia wobec 46 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec jednej osoby. Dane dotyczące działań GKRPA w Topolce podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Topolce wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	9	10	24
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	8	8	22
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	1	0	46
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	1	0	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Punkt Konsultacyjny w ciągu 2019 roku czynny był 24 godziny w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. Wśród zadań Punktu Konsultacyjnego wymienić można:

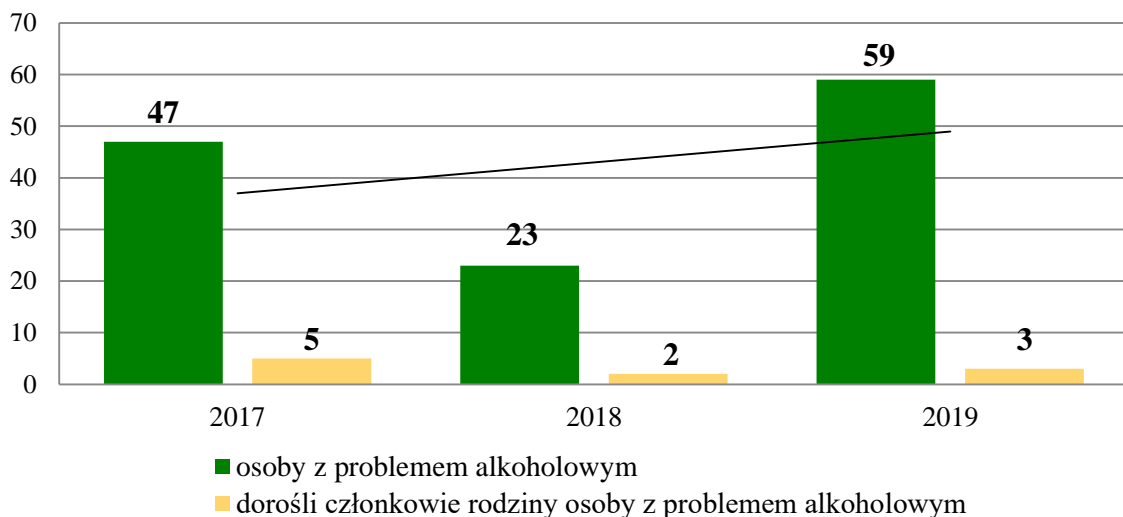
1. prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy,
2. udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad terapeutycznych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy,
3. motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego,
4. motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany szkodliwego wzoru picia,
5. udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia.
6. rozpoznawanie zjawisk przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy domowej,
7. inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej,

8. gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny,
9. współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjnym udzielono porady 59 osobom z problemem alkoholowym oraz 3 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że wśród mieszkańców występuje zapotrzebowanie na funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego - na przestrzeni ostatnich lat, liczba osób zgłaszających się po poradę i wsparcie utrzymuje się na wysokim poziomie.

Wykres 31. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie Gminy Topólka nie funkcjonuje żadna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon), ani grupa wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nie zostały przeprowadzone żadne programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN, nie zostały także zrealizowane inne programy profilaktyczne (nierekomendowane).

Wśród działań profilaktycznych realizowanych w ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w 2019 roku zorganizowano:

- jednorazowe prelekcje, pogadanki, w których wzięło udział 450 osób,
- spektakle, w których uczestniczyło 410 uczniów,
- festyny i inne imprezy plenerowe z 550 uczestnikami,
- imprezy sportowe, w których wzięło udział 450 osób.

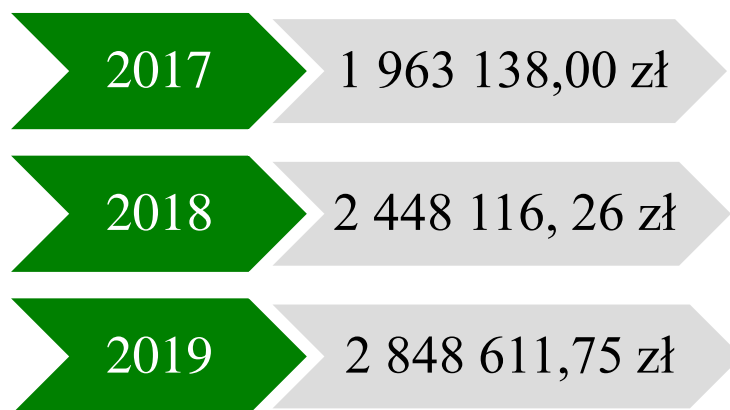
Poniżej przedstawione zostały przeprowadzone na terenie Gminy Topólka w 2019 roku działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom:

- organizowanie wycieczek letniego w formie wycieczek, pikników, wyjazdów na basen we współpracy ze szkołami oraz sołtysami poszczególnych sołectw,
- realizacja konkursów, programów oraz spektakli profilaktycznych w szkołach oraz świetlicach wiejskich.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy Topólka wyniosła łącznie 2 848 611,75 zł, w tym 1 257 291,23 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 174 861,12 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 1 416 459,40 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu.

Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy Topólka alkoholu w latach 2017-2019

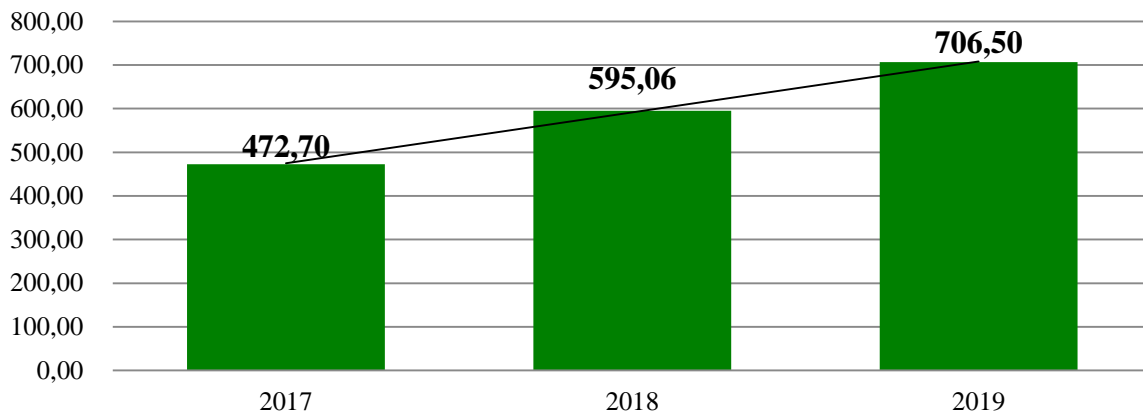

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia kształtowała się na poziomie 706,50 zł. W porównaniu do roku poprzedniego wartość ta wzrosła o 111,44 zł, natomiast w stosunku do roku 2017 o 233,80 zł.

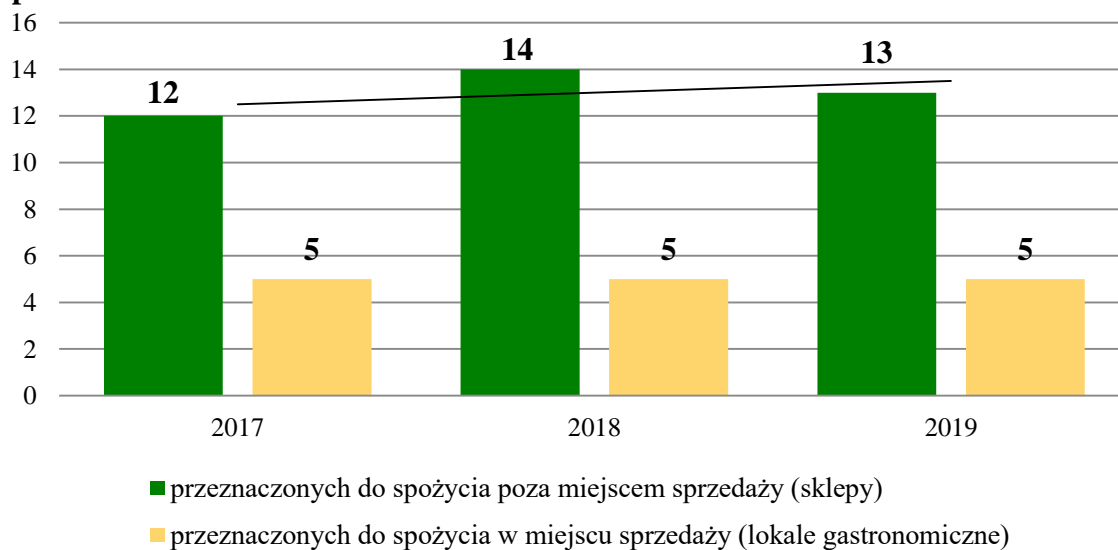
Wykres 32. Wartość sprzedanego na terenie Gminy Topólka alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie Gminy Topólka znajdowało się łącznie 18 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 13 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 5 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba sklepów oraz lokali gastronomicznych prowadzących sprzedaż alkoholu pozostaje na względnie stałym poziomie.

Wykres 33. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia udzielanego przez GOPS z powodu alkoholizmu;
- znaczny wzrost wartości sprzedanego alkoholu w przeliczeniu na 1 dorosłego mieszkańca Gminy na przestrzeni lat 2017-2019;
- brak realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN;
- brak funkcjonujących na terenie Gminy samopomocowych grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,
- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych i ich rodzin poprzez inicjowanie powstawania nowych i wspieranie działalności już istniejących podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.
3	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
4	Utworzenie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Liczba członków grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.

5	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
6	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
7	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
9	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, Punkt Konsultacyjny, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2

Stworzenie i wdrożenie skutecznego systemu profilaktyki dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz podejmowanie działań na rzecz opóźnienia wieku inicjacji alkoholowej i nikotynowej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
3	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
4	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
5	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej oraz świetlic na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz w zajęciach prowadzonych przez świetlice.
6	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
7	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
8	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.

9	Realizacja szkoleń i warsztatów dla nauczycieli w zakresie przeprowadzania warsztatów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i rodziców.	Liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów dla nauczycieli.
---	--	--

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA, placówki oświatowe.	NGO, UG, GOK.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 3

Rozwijanie poziomu wiedzy społeczności lokalnej na temat zagrożeń związanych ze spożywaniem alkoholu, promowanie postaw prozdrowotnych oraz zwiększenie świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku problemu uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie wzrostu poziomu wiedzy i umiejętności społeczności lokalnej dotyczących czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Rozwijanie i wzrost kompetencji kadry pomocy społecznej oraz pracowników placówek oświatowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
4	Propagowanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.

5	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych
6	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	NGO, UG, GOK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w Gminie Topólka zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny

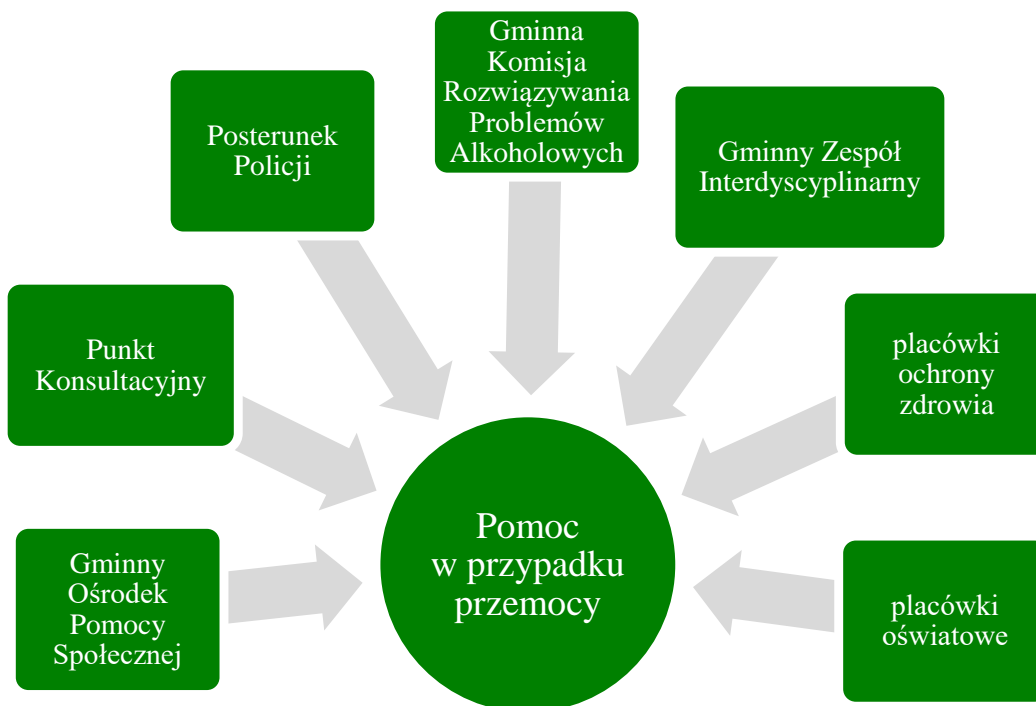

funkcjonującym na podstawie uchwały Nr XVIII/145/20 Rady Gminy Topólka z dnia 29 września 2020 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Topólce oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. W skład GZI wchodzi przedstawiciele:

- jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- kuratora sądowego.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Gminny Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Gminy Topólka mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Topólka*.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w Gminie Topólka w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli nr 13. W 2019 roku wszczęto 16 procedur „Niebieskie Karty” co oznacza wzrost w porównaniu do roku poprzedniego o 433%. W omawianym roku zakończono natomiast 12 procedur „Niebieska Karta”, co również jest znacznie wyższą wartością niż w 2018 roku.

Tabela 13. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	11	3	16
liczba rodzin, w których zakończono procedurę	10	4	12

Źródło: Gminny Zespół Interdyscyplinarny

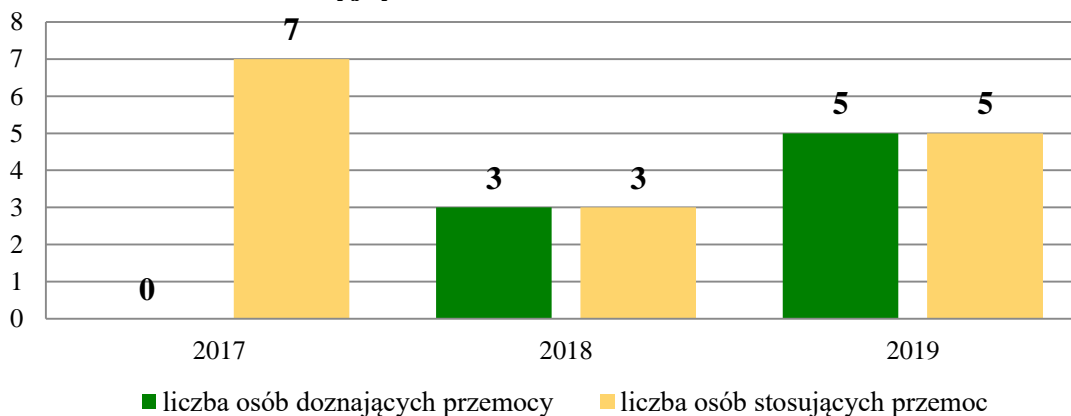
W 2019 roku członkowie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA skierowali do Policji 6 zawiadomień o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie oraz 7 wniosków do Sądu Rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację dziecka w związku z art. 109 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego mówiącym o zarządzeniach sądu opiekuńczego w sytuacji zagrożenia dobra dziecka.

Ponadto na przełomie lat 2017-2019 funkcjonariusze Posterunku Policji w Topólce przeprowadzili 193 interwencje związane z występowaniem przemocy w rodzinie.

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjnym udzielono porady 5 osobom doznającym przemocy oraz 5 osobom stosującym przemoc. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wzrosła liczba osób doznających przemocy korzystających z pomocy i wsparcia Punktu Konsultacyjnego, natomiast liczba osób stosujących przemoc kształtuje się na zróżnicowanym poziomie. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 34. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie konsultacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w 2019 roku;
- brak funkcjonującej grupy wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych

- w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
 - **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
 - **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
 - **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
 - **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Edukacja społeczna mieszkańców w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, a także poszerzenie świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci oraz wdrożenie skutecznej, profesjonalnej pomocy i ochrony dla osób doznających przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno- edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno- edukacyjnych.
2	Organizacja spotkań informacyjno- edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno- edukacyjnych oraz szkoleniach.
3	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
4	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
7	Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach, liczba zorganizowanych warsztatów.
8	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.

9	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.
---	--	---

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Gminny Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, PP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Zwiększenie wiedzy i wrażliwości społecznej poprzez poprawę dostępu do usług, tworzenie i rozszerzanie ofert wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Rozpowszechnianie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
2	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.
3	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.

4	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
5	Zapewnienie osobom doznającym przemocy konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
6	Utworzenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą, objętych grupową formą wsparcia.
7	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Gminny Zespół Interdyscyplinarne.	NGO, GKRPA, UG, PP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

1.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

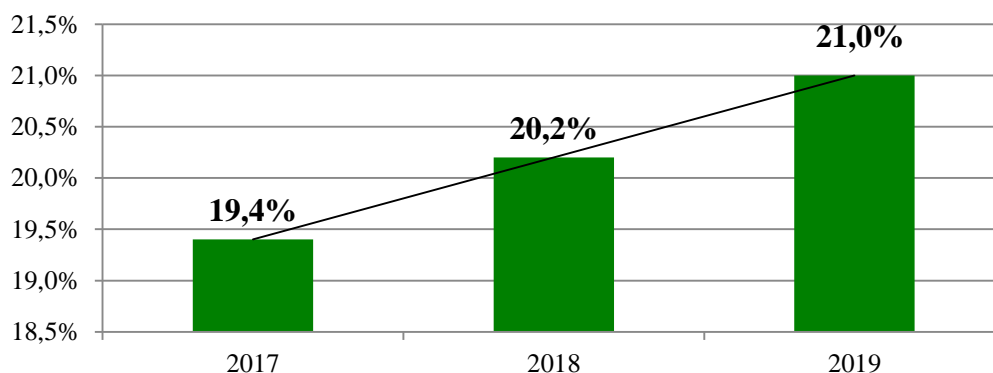
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 21% wszystkich mieszkańców Gminy Topólka, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 1,6 pp.

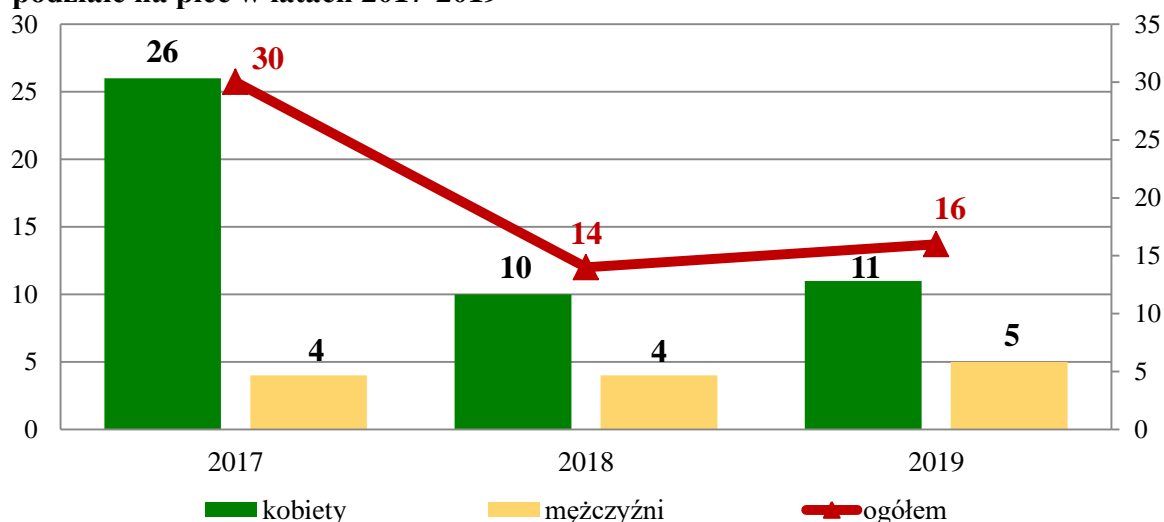
Wykres 35. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku 16. Większość stanowiły kobiety – było ich 11, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 5. W 2019 roku ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do 2017 roku uległa zmniejszeniu o 47%, natomiast w porównaniu do 2018 roku wzrosła o 14%.

Wykres 36. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017 - 2019 nie zostały udzielone żadne świadczenia pielęgnacyjne mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat.

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie¹⁶.

Na przestrzeni lat 2017-2019 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Topólce nie poniósł odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej żadnego mieszkańca Gminy.

W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, w Gminie Topólka działalność prowadzi Klub „Senior+”. Został on utworzony 8 stycznia 2020 roku w ramach Programu Wieloletniego „SENIOR” na lata 2015-2020. Program inwestycyjny obejmował „Utworzenie i wyposażenie Klubu „Senior+ w Topólce” z rządowego „Programu Wieloletniego Senior+ na lata 2015-2020, Edycja 2019, Moduł I”, w budynku remizy OSP w Topólce. W ramach prac adaptacyjnych dokonano zakupu i montażu mebli, sprzętu EURO/RTV i AGD, sprzętu gimnastycznego oraz artykułów gastronomicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych;
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.

¹⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współpracy z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne**CEL OPERACYJNY NR 1**

Kompleksowe wsparcie aktywności zawodowej, społeczno-kulturalnej i obywatelskiej osób starszych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.

2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Wspieranie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności.	Liczba przeprowadzonych form aktywności wspierających seniorów, liczba uczestników, liczba dostępnych miejsc.
4	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
5	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
6	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.
7	Edukacja oraz promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
8	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.
9	Podejmowanie działań mających na celu integrację międzypokoleniową mieszkańców Gminy.	Liczba działań na rzecz integracji międzypokoleniowej.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, Klub „Senior +”, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2

Realizacja działań służących zapewnieniu systemowego wsparcia osobom starszym, które pozwoli na włączeniu ich potencjału w obszar aktywności społecznej i obywatelskiej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Prowadzenie mieszkań chronionych wspieranych adresowanych do osób starszych.	Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych.
2	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
3	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
4	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.
7	Utworzenie dziennego domu pobytu dla osób starszych.	Liczba miejsc dostępnych dla osób starszych w dziennym domu pomocy.
8	Realizowanie gminnego programu „Miejsca Przyjaznym Seniorom” gratyfikującego miejsca dostosowane funkcjonalnie do potrzeb osób starszych.	Liczba miejsc włączonych do programu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, „Klub Senior+”, PP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

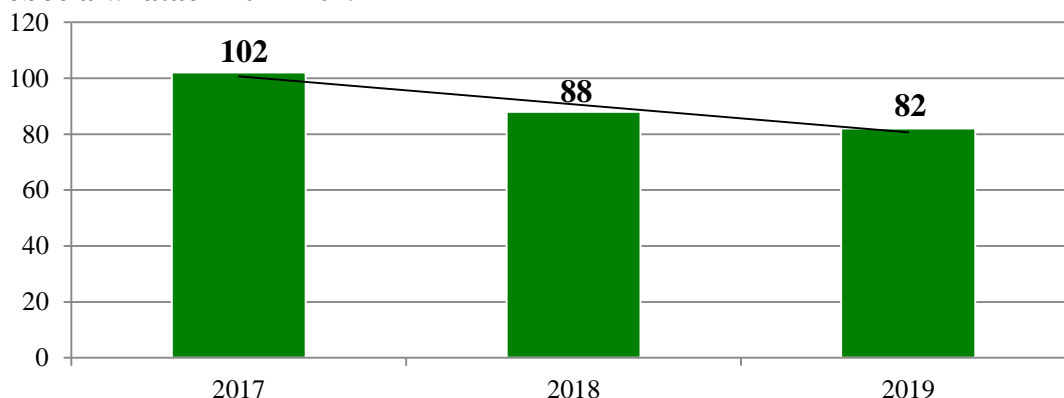
1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

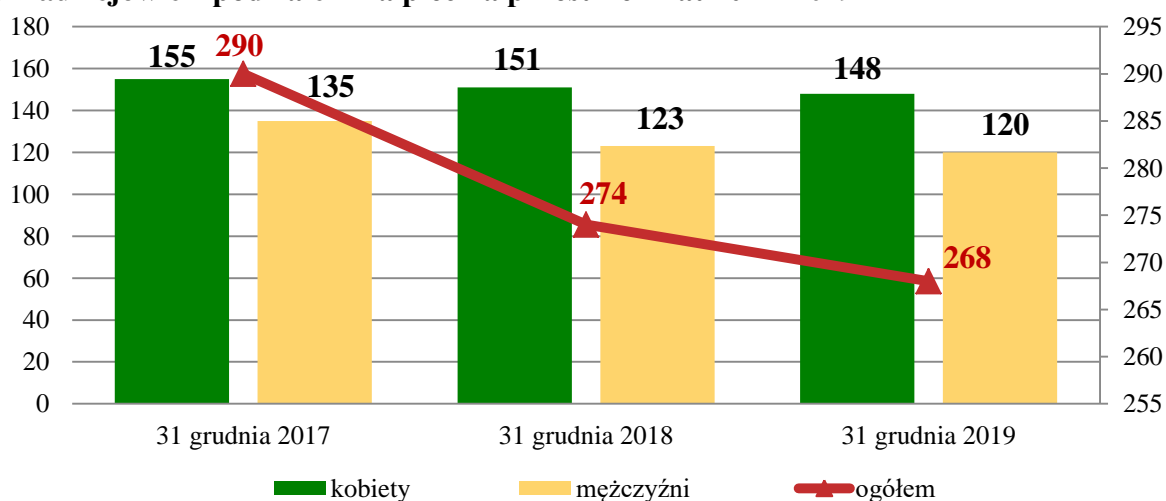
W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 82. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. O skali problemu świadczy to, że bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia, znalazło się na drugim miejscu pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 37. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie zarejestrowanych było łącznie 268 osób. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 2%, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 8%. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet jest więcej niż mężczyzn (liczba kobiet - 148, liczba mężczyzn – 120).

Wykres 38. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił niewielki spadek zarówno udziału osób do 25 roku życia, do 30 roku życia jak i mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Spadek ten nie jest jednak znaczny – różnica pomiędzy rokiem 2017, a 2019 dla tych grup osób kształtuje się na poziomie 1 pp. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest największy odsetek zarejestrowanych w PUP osób do 30 roku życia.

Tabela 14. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Topólka w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	290	100	274	100	268	100
do 25 roku życia	51	18	43	16	46	17
do 30 roku życia	95	33	93	34	86	32
powyżej 50 roku życia	63	22	61	22	56	21

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie zamieszkujących Gminę Topólka z podziałem na wybrane kategorie – osoby z prawem do zasiłku oraz poprzednio pracujący. Na przestrzeni lat 2018-2019 obserwowane jest utrzymywanie się na stałym poziomie udziału osób poprzednio zatrudnionych oraz z prawem do zasiłku, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy.

Tabela 15. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Topólka z prawem do zasiłku oraz zwolnionych z zakładu pracy w latach 2017-2019

wyszczególnienie	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	290	100	274	100	268	100
z prawem do zasiłku	25	9	35	13	35	13
poprzednio pracujący	216	74	219	80	215	80

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie, pod koniec 2019 roku osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy stanowiły 46%, spośród wszystkich bezrobotnych mieszkańców Gminy. Na przestrzeni lat 2017-2019 udział osób długotrwanie bezrobotnych w ogólnej liczbie wszystkich mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP, uległ zmniejszeniu (w 2017 roku osoby te stanowiły 56% ogółu, natomiast w 2018 roku – 50%). Szczegółowe dane dotyczące liczby zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy z podziałem na czas pozostawania bez pracy przedstawiony został w tabeli poniżej.

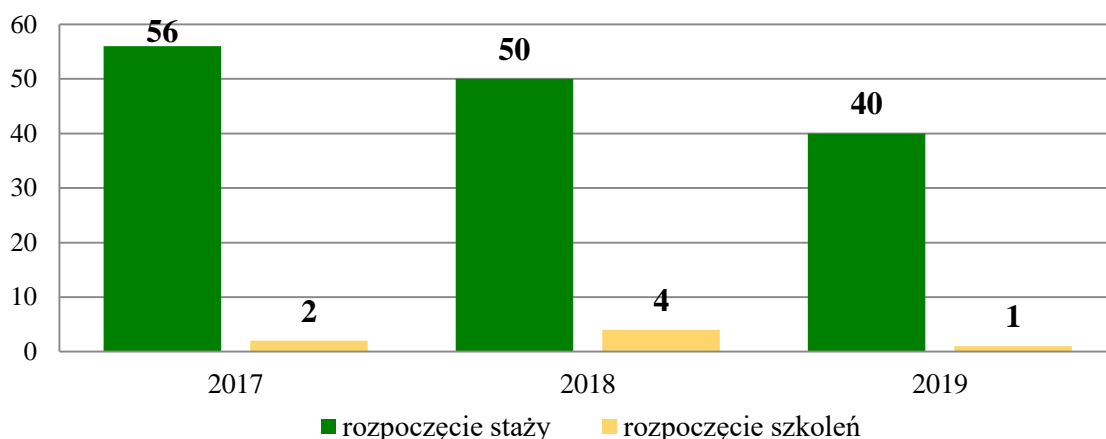

Tabela 16. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Topólka z podziałem na okres pozostawania bez pracy oraz płeć na przestrzeni 2017-2019

okres pozostawania bez pracy	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
do 1 miesiąca	19	12	19	13	20	11
do 3 miesięcy	17	21	15	20	11	20
3-6 miesięcy	10	19	14	14	14	19
6-12 miesięcy	17	13	20	22	27	23
12-24 miesięcy	23	23	18	13	15	16
powyżej 24 miesięcy	69	47	65	41	61	31

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie

Mieszkańcy Gminy Topólka korzystają z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy z pomocy w kierunku rozwoju zatrudnienia, który jest podmiotem realizującym m.in. szkolenia i staże zawodowe. Na przestrzeni lat 2017-2019 zdecydowana większość bezrobotnych mieszkańców Gminy korzystała ze staży zawodowych. W 2017 roku ich realizacji podjęło się 56 osób, w 2018 – 50, natomiast w 2019 roku – 40 mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W przypadku szkoleń zawodowych, liczba ich uczestników kształtowała się na znacznie niższym poziomie, w 2017 roku rozpoczęło je 2 osoby, w 2018 – 4, natomiast w 2019 roku tylko jedna. Na przestrzeni trzech ostatnich lat zauważalny jest spadek liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy Topólka korzystających z aktywizacji zawodowej.

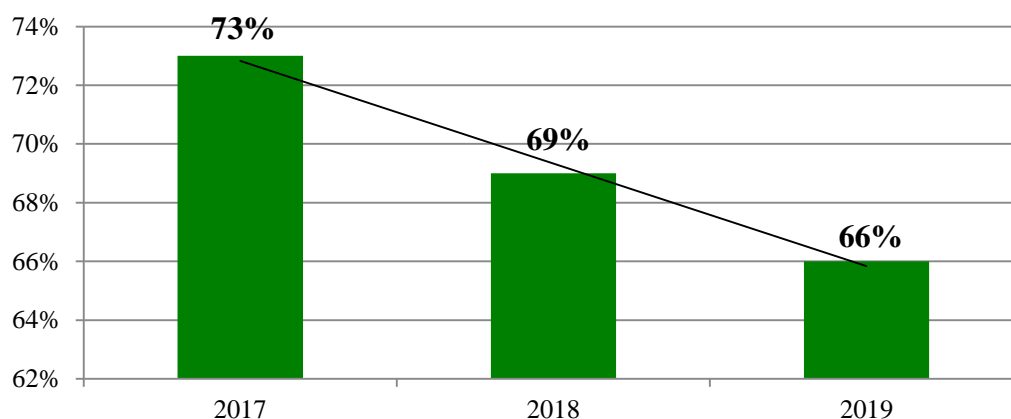
Wykres 39. Liczba osób, które rozpoczęły staże i szkolenia zawodowe realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie w latach 2017-2019

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich, w 2019 roku obserwowany jest jego spadek – z 73% w 2017 roku do 66% w 2019 roku. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku od 2017 roku, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na stosunkowo wysokim poziomie.

Wykres 40. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

W latach 2017-2019 Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie realizował program pn. „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w powiecie radziejowskim (II) oraz (III)” w ramach Osi priorytetowej 8. Aktywni na rynku pracy. Działanie 8.1 Podniesienie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez działania powiatowych urzędów pracy, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych powyżej 29 roku życia znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy w powiecie radziejowskim. W ramach projektu, uczestnicy zostali objęci poradnictwem zawodowym, pośrednictwem pracy, stażem, jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej oraz refundacją kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy skierowanego dla bezrobotnego.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymujący się znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy;
- bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy i wsparcia z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przez mieszkańców Gminy;
- spadek liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w aktywizacji zawodowej realizowanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;

- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Opracowanie i wdrożenie skutecznego systemu wspierającego zatrudnienie i reintegrację osób pozostających bez pracy, prowadzącego do zmniejszenia poziomu bezrobocia na terenie Gminy poprzez aktywizację lokalnego rynku pracy dzięki wykorzystaniu potencjału gospodarczego.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.
2	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.
3	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiająca szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat.
4	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
5	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
6	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
7	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.

8	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.
9	Opracowanie i wdrożenie programu pomocy dla przedsiębiorców.	Liczba opracowanych i wdrożonych programów dla przedsiębiorców.
10	Organizacja konsultacji i warsztatów z Doradcą Zawodowym dla przedsiębiorców chcących prowadzić własną działalność gospodarczą.	Liczba zorganizowanych konsultacji/warsztatów dla przedsiębiorców.
11	Współpraca Gminy Topólka z Powiatowym Urzędem Pracy oraz lokalnymi pracodawcami w zakresie zwiększania aktywności zawodowej wśród bezrobotnych.	Liczba podjętych działań w ramach współpracy poszczególnych instytucji.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	PUP, UG, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

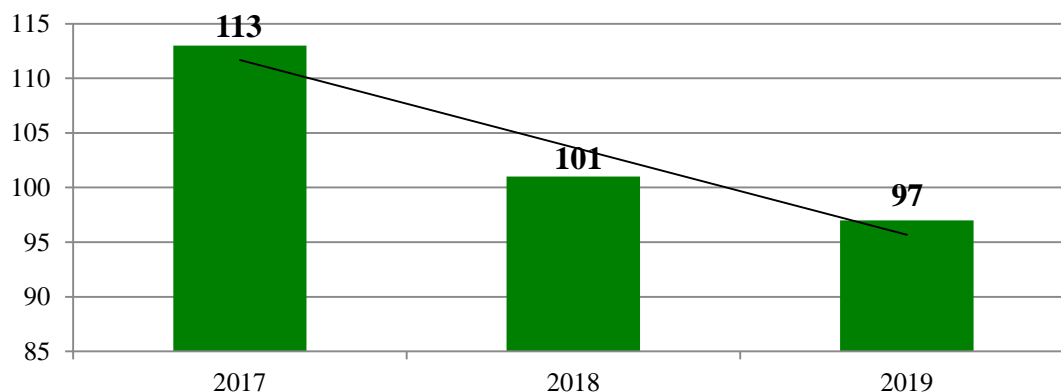
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na pierwszym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało 97 rodzin.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2017-2019 spadkowi. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 113 rodzin, w 2018 roku - 101, natomiast w 2019 roku – 97. W stosunku do 2017 roku oznacza to spadek o 14%.

Wykres 41. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 27 osób, tj. o 42% więcej niż w 2018 roku oraz o 13% w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 75 – co oznacza spadek o 12% w stosunku do roku 2018 i 18% w stosunku do roku 2017. Zasiłki celowe pobierały natomiast 64 osoby i jest to spadek o 23% w porównaniu do roku poprzedniego i o 18% w stosunku do roku 2017.

Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie przyznawanych zasiłków celowych i okresowych i jednocześnie wzrost liczby osób, którym przyznano zasiłki stałe.

Tabela 17. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj zasiłku	2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	24	93 035	19	106 890	27	138 842
zasiłek okresowy	92	245 777	85	229 428	75	207 721
zasiłek celowy	78	27 478	83	35 053	64	30 340

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

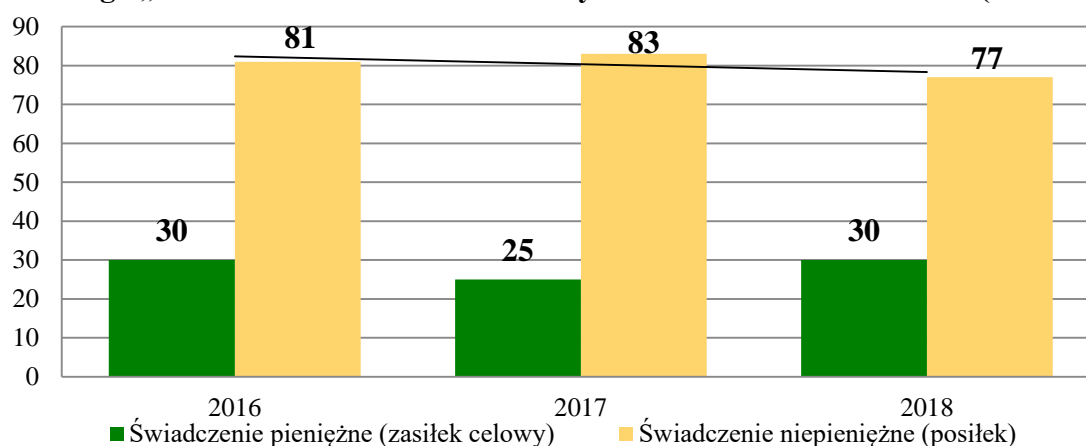

Mieszkańcy Gminy Topólka w okresie od 2014 do 2018 roku korzystali również z programu finansowego w zakresie dożywiania - „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹⁷.

Wśród osób otrzymujących świadczenie pieniężne w 2018 roku, 30 mieszkańców to osoby, którym to świadczenie przyznano w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W formie świadczenia niepieniężnego pomoc otrzymało w przedmiotowym roku 77 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców niepieniężnej formy zasiłku zmalała – w porównaniu do roku 2017 nastąpił spadek o 7%. Liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne ulegała natomiast wahaniom.

Wykres 42. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

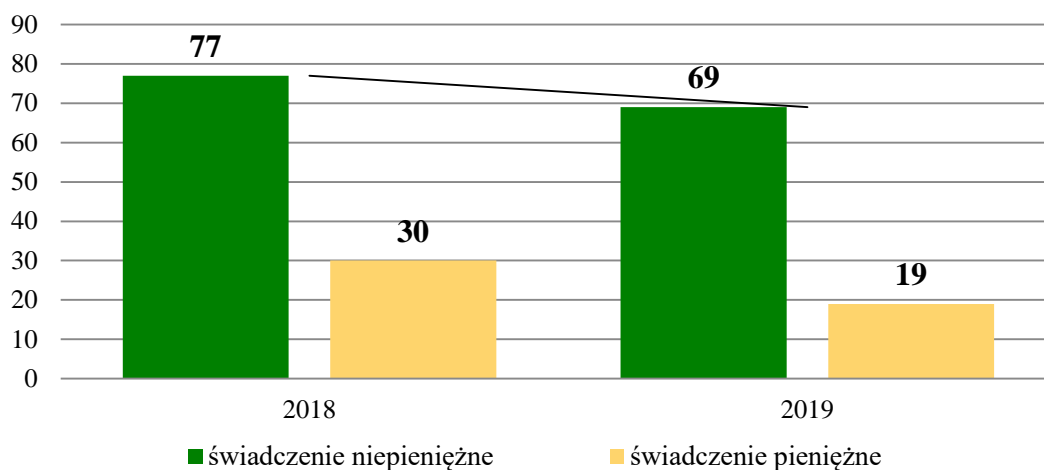
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017 i 2018 rok

¹⁷ www.gov.pl/web/rodzina

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 19 osobom, tj. o 11 osobom mniej niż w roku poprzednim. Świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymało 69 osób, czyli o 8 osób mniej niż w roku 2018.

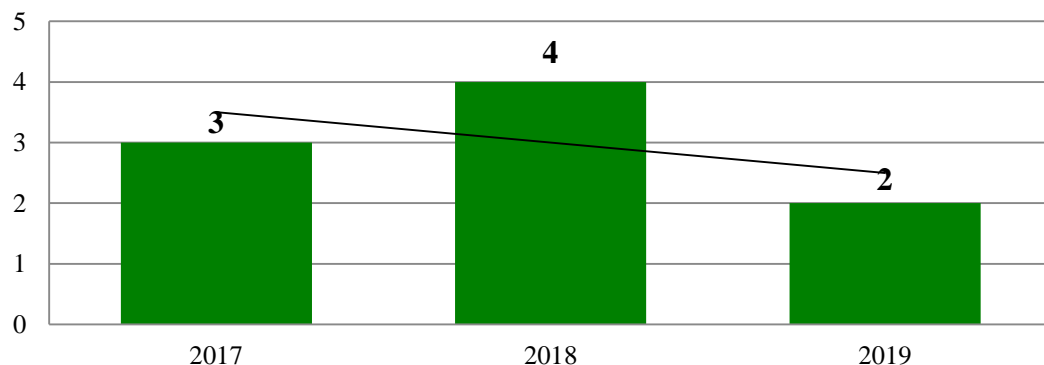
Wykres 43. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2019 roku świadczenie pieniężne w formie dodatku mieszkaniowego otrzymały 2 gospodarstwa domowe, w 2018 roku – 4, natomiast w 2017 roku – 3.

Wykres 44. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2017-2019

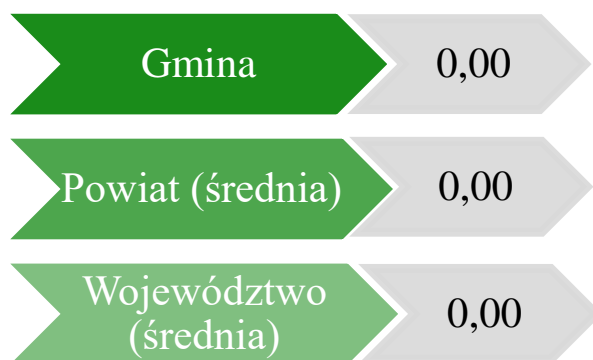

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w Gminie Topólka na takim samym poziomie, jak ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W Gminie Topólka wynosi on 0,00.

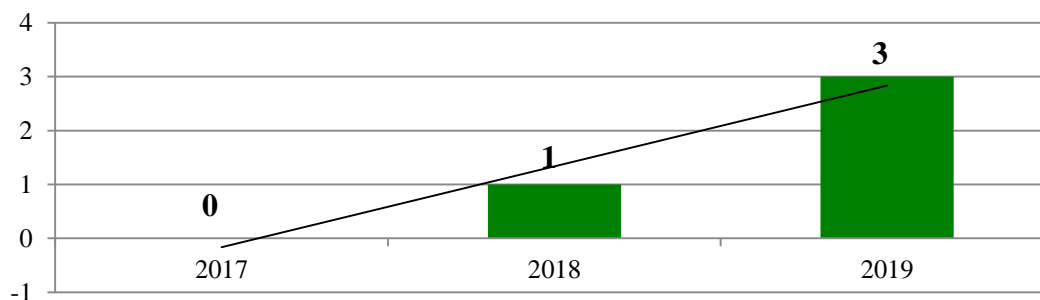
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w Gminie Topólka, powiecie radziejowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2019 roku z powodu bezdomności pomocy i wsparcie otrzymały 3 osoby, natomiast w roku poprzednim jedna. Informacje w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia poniższy wykres. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z GOPS wskazują na to, że problem bezdomności nie występuje na terenie Gminy Topólka w dużym natężeniu.

Wykres 45. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ubóstwo jako główny powód udzielania pomocy i wsparcia mieszkańcom Gminy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- występujący na terenie Gminy problem bezdomności;
- wzrost liczby przyznawanych zasiłków stałych;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych;
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonyj bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Tworzenie warunków do skutecznej inkluzji osób zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem w życie społeczne, zawodowe i gospodarcze poprzez przeciwdziałanie barierom ograniczającym ich aktywność.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
3	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i osób biorących w nich udział.
4	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	UG, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Wspieranie rodzin i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez udzielanie odpowiedniego wsparcia materialnego i niematerialnego oraz zapewnienie dostępu do zróżnicowanej oferty pomocy, adekwatnej do niezaspokojonych potrzeb.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 3

Podjęmowanie działań mających na celu rozwój systemu pomocy bezdomnym poprzez udzielenie wsparcia i aktywizacji tych osób, a także zmniejszenie skali problemu bezdomności.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.
2	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności – przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc.	Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych.
3	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych.
4	Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.	Liczba osób bezdomnych, którzy została przekazana informacja w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.
5	Wsparcie materialne osób bezdomnych.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało wsparcie.
6	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.	Liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	NGO, UG, PP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Z danych przekazanych przez Posterunek Policji w Topólce wynika, że w latach 2017-2019 roku na terenie Gminy stwierdzono łącznie 58 przestępstw, przeprowadzono 193 interwencje związane z występowaniem przemocy w rodzinie oraz 234 interwencje związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków. W omawianym okresie zatrzymano 129 nietrzeźwych kierowców oraz zabrano 3 prawa jazdy na skutek prowadzenia pojazdów mechanicznych pod wpływem alkoholu. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 18. Łączna liczba i rodzaje popełnionych przestępstw na terenie Gminy Topólka w latach 2017-2019

Rodzaj przestępstwa/interwencji	Liczba popełnionych przestępstw / podjętych interwencji
Kradzież mienia	9
Kradzież z włamaniem	3
Uszkodzenie mienia	3
Znęcanie nad rodziną	3
Przestępstwa narkotykowe	3
Przestępstwa gospodarcze	6
Przestępstwa drogowe	20
Inne kryminalne przestępstwa	11
Przeprowadzone interwencje związane z występowaniem przemocy domowej	193
Przeprowadzone interwencje związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	234
Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców	129
Liczba zabranych praw jazdy	3

Źródło: dane z Posterunku Policji w Topólce

Funkcjonariusze Posterunku Policji w Topólce na przełomie lat 2017-2019 prowadzili działalność profilaktyczną skierowaną do dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy z zakresu odpowiedzialnego wypoczynku zimowego i wakacyjnego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- stosunkowo wysoka liczba przeprowadzonych interwencji z powodu występowania przemocy w rodzinie;
- występujący problem kierowania pojazdami przez nietrzeźwych kierowców.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzi do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Podejmowanie działań prewencyjnych zmierzających do zwiększenia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań i kradzieży.
4	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.
5	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, PP.	NGO, GOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.10. REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Gmina Topólka realizuje *Program Rewitalizacji dla Gminy Topólka na lata 2016-2023* zatwierdzony uchwałą Nr XIX/157/17 Rady Gminy Topólka z dnia 28 kwietnia 2017 roku, stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji” - ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2019 r. poz. 202).

Obszar rewitalizacji to taki, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Głównym celem rewitalizacji Gminy Topólka jest: *„Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej”*.

Kierunki działań przewidziane do realizacji w ramach niniejszego programu to:

- podniesienie aktywności społecznej mieszkańców,
- dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niewystarczająca infrastruktura społeczna, która przekłada się na komfort życia mieszkańców i ich niewielką aktywność społeczną;
- występowanie obiektów zdegradowanych, których stan uniemożliwia lub ogranicza ich użytkowanie;
- niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych, problem bezrobocia i problemy osób korzystających z pomocy społecznej.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączenie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Wzrost poziomu jakości życia mieszkańców Gminy Topólka poprzez odnowienie obszaru, nadanie przestrzeni właściwej funkcji oraz poprawę bezpieczeństwa, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji.

L.P.	Rodzaj przedsięwzięcia	Cel projektu
1	Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w miejscowości Czamanin, Kozjaty, Kamieniec oraz Znaniewo.	Zakup wyposażenia do lokalu, w którym realizowane będą projekty dotyczące szkoleń, kursów i zajęć edukacyjnych dla mieszkańców, a także pokrycie kosztów zatrudnienia pracowników na czas realizacji projektu.
2	Remont i wyposażenie budynku komunalnego na potrzeby utworzenia świetlicy wiejskiej w Czamaninie.	Remont i wyposażenie budynku po byłej szkole należącego do Gminy Topólka na potrzeby utworzenia świetlicy wiejskiej w Czamaninie.
3	Budowa placu zabaw w Czamaninie.	Zaadaptowanie przestrzeni i wybudowanie placu zabaw w miejscowości Czamanin.
4	Utworzenie świetlicy wiejskiej w Kozjatach.	Remont i wyposażenie pomieszczeń zlokalizowanych w budynku OSP w Kozjatach oraz przekształcenie ich na świetlicę wiejską.

5	Rozszerzenie infrastruktury świetlicy wiejskiej w Kamieńcu.	Remont i wyposażenie pomieszczenia komunalnego na potrzeby rozszerzenia infrastruktury świetlicy wiejskiej w Kamieńcu.
6	Budowa placu zabaw w Kamieńcu.	Zaadaptowanie przestrzeni i wybudowanie placu zabaw w miejscowości Kamieniec.
7	Utworzenie świetlicy wiejskiej w Znaniewie.	Remont i wyposażenie budynku komunalnego na potrzeby utworzenia świetlicy wiejskiej w Znaniewie wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
8	Budowa placu zabaw z Znaniewie.	Zaadaptowanie przestrzeni i wybudowanie placu zabaw w miejscowości Znaniewo.
9	Budowa drogi dojazdowej do świetlicy wiejskiej w Sierakowach.	Budowa drogi (relacji Sierakowy – Dębowiec) do świetlicy wiejskiej, gdzie realizowane będą projekty w ramach EFS.

Przedsięwzięciami komplementarnymi pod względem przestrzennym do głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będą także następujące zadania jakie Gmina Topólka planuje zrealizować poza obszarem rewitalizacji:

- organizacja zajęć dodatkowych w oddziałach przedszkolnych w Gminie Topólka – tereny rewitalizowane należą do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia, niniejsze przedsięwzięcie przyczyni się do poprawy sytuacji w tym zakresie,
- utworzenie plaży publicznej nad Jeziorem Głuszyńskim – na terenie rewitalizowanym zidentyfikowano problem niewystarczającej infrastruktury społecznej, która przekłada się na komfort życia mieszkańców i ich niewielką aktywność społeczną. Z plaży publicznej nad Jeziorem Głuszyńskim będą także korzystać mieszkańcy również dla mieszkańców terenów rewitalizowanych.

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2016-202

Wdrażanie

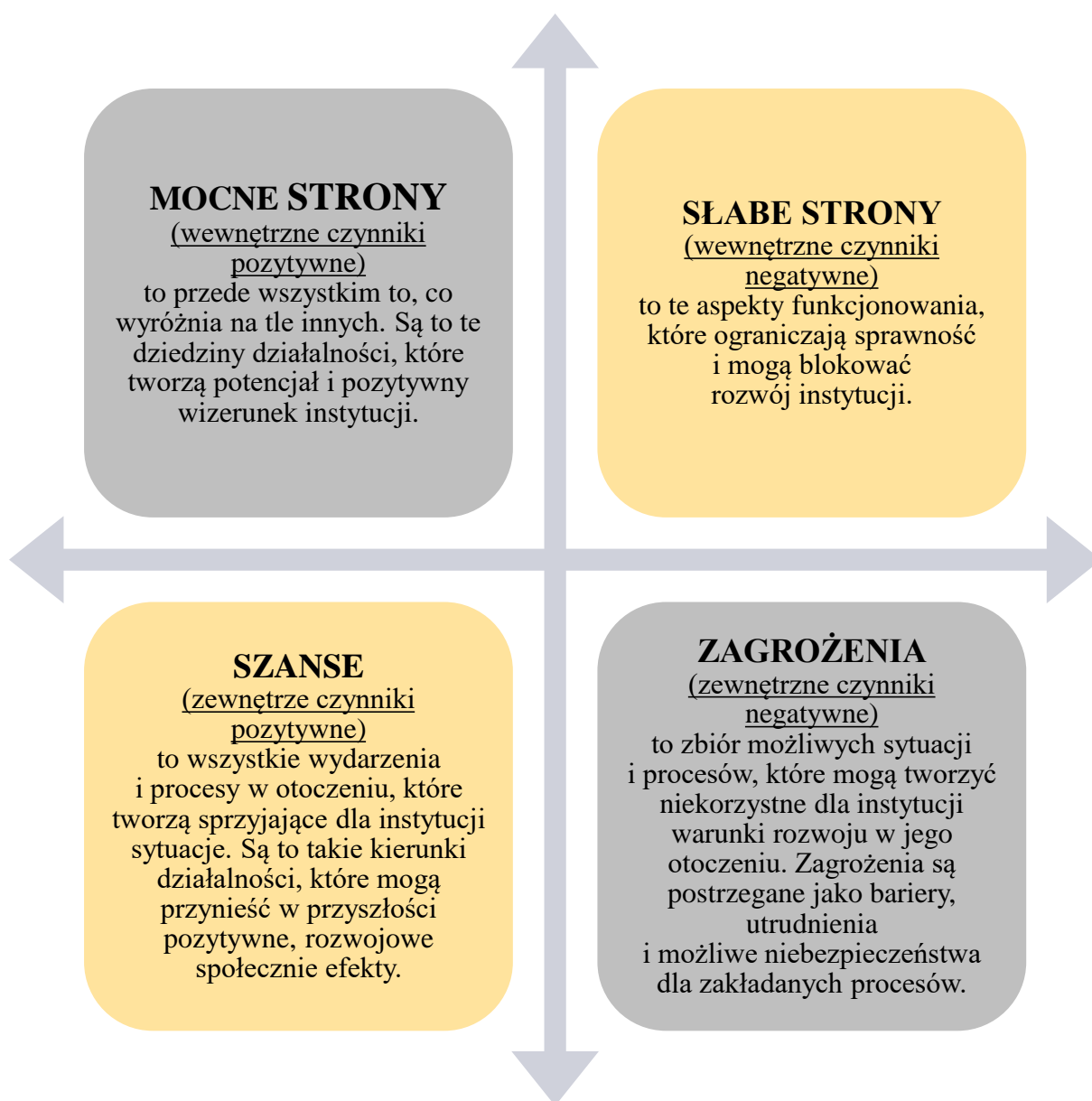
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, GOPS.	NGO, PUP, GKRPA, GOK, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym oraz turystycznym.
2. Dogodne położenie komunikacyjne.
3. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
4. Funkcjonowanie szkół podstawowych oraz punktu przedszkolnego.
5. Działalność kulturalna prowadzona przez Gminny Ośrodek Kultury, Gminną Bibliotekę Publiczną oraz
6. Spadek wskaźnika deprivacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat.
7. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjnego.
8. Funkcjonowanie na terenie Gminy miejsca dla seniorów – Klub Senior + oraz Stowarzyszenia „ZŁOTA JESIEN”.
9. Prowadzenie różnorodnej działalności o charakterze profilaktycznym dla dzieci i młodzieży w szkołach.
10. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
11. Występowanie lokalu socjalnego w zasobach Gminy.
12. Dochody Gminy przewyższające jej wydatki na przestrzeni ostatnich lat.
13. Spadek wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
14. Spadek na przestrzeni ostatnich lat liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

SŁABE STRONY

1. Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat ujemny przyrost naturalny.
2. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
3. Spadek liczby mieszkańców Gminy.
4. Brak funkcjonującego na terenie Gminy publicznego żłobka lub klubu dziecięcego.
5. Brak funkcjonujących rodzin wspierających.
6. Występujący problem ubóstwa i bezrobocia, stanowiące główne powody korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Topólka.
7. Brak funkcjonujących średnich i dużych przedsiębiorstw na terenie Gminy.
8. Występowanie problemu bezdomności.
9. Zbyt mało rodziców objętych działaniami profilaktycznymi związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz zjawiskiem przemocy.
10. Występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.
11. Brak działających klubów samopomocowych dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.
12. Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.
13. Utrzymująca się na wysokim poziomie liczba osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP.
14. Zbyt mała ilość alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.
15. Brak funkcjonowania na terenie Gminy organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
16. Brak realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, OREm KBsPN, IPiN.

SZANSE

1. Rozwój turystyki.
2. Rozwój gospodarczy Gminy.
3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
4. Promocja Gminy w całej Polsce.
5. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie.
6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
7. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
8. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
9. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
10. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
11. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
12. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
13. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
3. Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
4. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
5. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
6. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
7. Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
8. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
9. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Topólka została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Topólka to przykład jednostki terytorialnej, która dąży do stworzenia warunków sprzyjających trwałej aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców Gminy poprzez właściwą działalność administracji samorządowej oraz organizacji pozarządowych, wykorzystująca potencjał tkwiący w mieszkańcach, zasobach gospodarczych, kulturalnych i przyrodniczych regionu.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Topólka jest skuteczna i zintegrowana polityka społeczna, dążąca do włączenia w nurt życia społeczno-zawodowego wszystkich mieszkańców Gminy dzięki wspieraniu i zaspokajaniu ich potrzeb w celu zintegrowanego rozwoju Gminy, dzięki wykorzystaniu potencjału społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań środowiskowych.

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności Gminy Topólka jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Topólka. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Topólka. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2026 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Topólce.

Tabela 19. Prognoza ram finansowych na lata 2021-2026 związanych z wydatkami na pomoc społeczną

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2018	743 694
2	2019	737 103
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
3	2020	755 533
4	2021	774 421
5	2022	793 782
6	2023	813 627
7	2024	833 967
8	2025	854 816
9	2026	876 187
Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2018	55 239
2	2019	62 184
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
3	2020	63 738
4	2021	65 332
5	2022	66 965
6	2023	68 639
7	2024	70 355
8	2025	72 114
9	2026	73 917
Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2018	7 468 517
2	2019	7 855 030

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
3	2020	8 051 405
4	2021	8 252 690
5	2022	8 459 008
6	2023	8 670 483
7	2024	8 887 245
8	2025	9 109 426
9	2026	9 337 162

6. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gmina Topólka.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

7. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle

w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Posterunku Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez GOPS przy ścisłej współpracy z Gminą Topólka. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co dwa lata.

8. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

8.4. OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2027 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Topólka jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Gminy Topólka i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gmina – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Topólka, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. BIBLIOGRAFIA

1. Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013.
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876)
3. <https://www.google.com/maps/>
4. <https://pl.wikipedia.org/>
5. <https://bdl.stat.gov.pl/>
6. <https://poradnik.ngo.pl/>
7. J. Oniszczyk, *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy*.
8. M. Yaziji, J. Doh, *Organizacje pozarządowe a korporacje*.
9. *Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami na rok 2020* (uchwała Nr XIV/2019 Rady Gminy Topólka z dnia 17 marca 2020 roku).
10. *Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Topólce* (uchwała Rady Gminy Nr X/87/15 z dnia 22 grudnia 2015 roku).
11. *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok*.
12. *Raport o stanie Gminy za 2019 rok*.
13. Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.
14. *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok* (uchwała nr XIII/107/19 Rady Gminy Topólka z dnia 20 grudnia 2019 roku).
15. *Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok*.
16. *Program Rewitalizacji dla Gminy Topólka na lata 2016-2023* (uchwała Rady Gminy Topólka Nr XIX/157/17 z dnia 28 kwietnia 2017 roku).
17. *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019 rok*

VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Gminy Topólka na mapie Polski	13
Rysunek 2. Położenie Gminy Topólka na tle powiatu radziejowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego	14
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy Topólka według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku).....	19
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy Topólka alkoholu w latach 2017-2019.....	61
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w Gminie Topólka, powiecie radziejowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w 2019 roku ..	92

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019.....	16
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)	17
Tabela 3. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie Gminy Topólka w latach 2017-2019	18
Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019.....	26
Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach).....	27
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku.....	30
Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć	38
Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019	39

Tabela 9. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019	49
Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019.....	49
Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019	50
Tabela 12. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Topólce wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019	59
Tabela 13. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019	70
Tabela 14. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Topólka w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.....	83
Tabela 15. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Topólka z prawem do zasiłku oraz zwolnionych z zakładu pracy w latach 2017-2019	83
Tabela 16. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Topólka z podziałem na okres pozostawania bez pracy oraz płeć na przestrzeni 2017-2019.....	84
Tabela 17. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019.....	89
Tabela 18. Łączna liczba i rodzaje popełnionych przestępstw na terenie Gminy Topólka w latach 2017-2019	97
Tabela 19. Prognoza ram finansowych na lata 2021-2026 związanych z wydatkami na pomoc społeczną.....	109

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Topólka w latach 2017-2019.....	15
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Topólka na przestrzeni lat 2017-2019.....	15
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Gminy Topólka według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku	16
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019.....	18
Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)....	20

Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	21
Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie radziejowskim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	22
Wykres 8. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019.....	22
Wykres 9. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego	23
Wykres 10. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	24
Wykres 11. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu Gminy, powiatu i województwa.....	25
Wykres 12. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019	26
Wykres 13. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019	27
Wykres 14. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	35
Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Topólka w latach 2017-2019.....	36
Wykres 16. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)	36
Wykres 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019.....	37
Wykres 18. Udział świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w liczbie wszystkich świadczeń przyznawanych w 2019 roku.....	37
Wykres 19. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin).....	38
Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019.....	39
Wykres 21. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019	43
Wykres 22. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	43

Wykres 23. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019.....	44
Wykres 24. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019.....	44
Wykres 25. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2019.....	45
Wykres 26. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	45
Wykres 27. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019	49
Wykres 28. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019.....	50
Wykres 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019	58
Wykres 30. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2017-2019.	58
Wykres 31. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019.....	60
Wykres 32. Wartość sprzedanego na terenie Gminy Topólka alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych).....	62
Wykres 33. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Topólka na przestrzeni lat 2017-2019	62
Wykres 34. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie konsultacyjnym w latach 2017-2019.....	71
Wykres 35. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019	76
Wykres 36. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019	76
Wykres 37. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	82
Wykres 38. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019.....	82
Wykres 39. Liczba osób, które rozpoczęły staże i szkolenia zawodowe realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie w latach 2017-2019	84

Wykres 40. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019.....	85
Wykres 41. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019	89
Wykres 42. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób) ..	90
Wykres 43. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2019	91
Wykres 44. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2017-2019.....	91
Wykres 45. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019	92

ul. Krasickiego 27/1
30-513 Kraków
tel.: 881 455 251
tel./fax: 12 427 21 41
biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl

